

Diplomová práce

Budování autority učitele na druhém stupni základní školy

Studijní program:

N0114A300106 Učitelství pro střední školy a 2.
stupeň základních škol

Studijní obory:

Anglický jazyk
Český jazyk a literatura

Autor práce:

Bc. Matěj Kryl

Vedoucí práce:

PhDr. Jitka Josífková, Ph.D.
Katedra pedagogiky a psychologie

Liberec 2023

Zadání diplomové práce

Budování autority učitele na druhém stupni základní školy

<i>Jméno a příjmení:</i>	Bc. Matěj Kryl
<i>Osobní číslo:</i>	P21000778
<i>Studijní program:</i>	N0114A300106 Učitelství pro střední školy a 2. stupeň základních škol
<i>Specializace:</i>	Anglický jazyk Český jazyk a literatura
<i>Zadávací katedra:</i>	Katedra pedagogiky a psychologie
<i>Akademický rok:</i>	2021/2022

Zásady pro vypracování:

V teoretické části budou představeny klíčové pojmy a elementy související s autoritou učitele ve výuce. Dále budou představeny zásady pro získání si autority, udržení si autority a možná rizika ztráty autority, kterých by se měl učitel během své praxe vyvarovat. V praktické části bude představen koncept rozhovoru včetně znění samotných otázek. Poté budou představeni respondenti. Následně budou probíhat rozhovory týkající se získání a udržování si autority v pozici učitele. Poté budou výpovědi respondentů konfrontovány s teoretickými principy získání a udržování si autority učitele. Užitými metodami budou hloubkový polostrukturovaný rozhovor a analýza.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce:

Jazyk práce:

tištěná/elektronická

Čeština

Seznam odborné literatury:

BENDL, Stanislav. *Školní kázeň v teorii a praxi: učebnice pro studenty učitelství*. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-432-2.

VALIŠOVÁ, Alena. *Jak získat, udržet a neztrácet autoritu*. Praha: Grada, 2008. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-2282-5.

VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3357-9.

VALIŠOVÁ, Alena. *Autorita ve výchově: vzestup, pád, nebo pomalý návrat*. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-857-3

BENDL, Stanislav. *Ukázněná třída, aneb, Kázeňské minimum pro učitele*. Praha: Triton, 2005. První pomoc pro pedagogy. ISBN 80-7254-624-4.

BENDL, Stanislav. *Jak předcházet nekázní, aneb, Kázeňské prostředky*. Praha: ISV, 2004. Pedagogika (ISV). ISBN 80-86642-14-3. HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada, 2007. 280 s. ISBN 978-80-247-1168-3

VALIŠOVÁ, Alena. *Autorita ve výchově: vzestup, pád, nebo pomalý návrat*. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184857-3.

TELCOVÁ, Jana a Lubomír ODEHNAL. *Úvod do pedagogické psychologie*. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002. Informace (Ústav psychologického poradenství a diagnostiky). ISBN 80-86568-13-X.

HRABAL, Vladimír. *Sociální psychologie pro učitele: vybraná témata*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2002. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-0436-1.

JEDLIČKA, Richard, Jaroslav KOŤA a Jan SLAVÍK. *Pedagogická psychologie pro učitele: psychologie ve výchově a vzdělávání*. Praha: Grada, 2018. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0586-1.

Vedoucí práce:

PhDr. Jitka Josífková, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání práce:

29. dubna 2022

Předpokládaný termín odevzdání: 20. prosince 2023

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

prof. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracoval samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Jsem si vědom toho, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má diplomová práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědom následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucí své diplomové práce, PhDr. Jitce Josífkové, Ph.D., za velmi vstřícný přístup, cenné rady a trpělivost projevenou při řešení problémů týkajících se této diplomové práce.

Rád bych poděkoval také respondentům za účast na provedeném výzkumu a všem svým blízkým za projevenou podporu.

Anotace

Tato diplomová práce se zaměřuje na téma budování autority učitele na druhém stupni základní školy. Cílem práce je konfrontovat postupy pro vybudování a udržení autority navrhané teoretickými prameny s postupy učitelů ve výuce. V práci bude představena klasifikace autority, element učitele ve výuce, faktory ovlivňující autoritu učitele ve výuce a teoretické principy získání a udržení si autority. Ve druhé části práce jsou představeni respondenti, autentické rozhovory v plném znění a následná analýza daných rozhovorů. V diskuzi a závěru budou sebraná data shrnuta a interpretována.

Klíčová slova: autorita, žáci, učitel, základní škola, porucha chování, média, rodiče, inspirace, interpretativní fenomenologická analýza

Annotation

The diploma thesis studies the building authority of second-level elementary school teachers. The goal of this thesis is to compare theoretical strategies for building and maintaining authority suggested by academic publications with teachers' experiences and strategies. In the second part of this thesis, respondents are presented as well as complete and authentic interviews and the following analysis of the given interviews. In the discussion and conclusion, the data is summarised and interpreted.

Key words: authority, students, teacher, elementary school, behaviour disorder, media, parents, inspiration, interpretative phenomenological analysis

Obsah

1	Autorita	5
1.1	Definice pojmu autorita	5
1.2	Klasifikace autority	7
2	Autorita a výchova	11
3	Učitel	13
3.1	Osobnost učitele	13
3.2	Role učitele ve výuce	15
3.3	Profesní dráha učitele	17
4	Autorita učitele.....	19
4.1	Faktory ovlivňující autoritu učitele ve výuce.....	20
4.2	Principy získání a udržení autority učitele.....	23
5	Cíle a výzkumné otázky k analýze.....	26
6	Metodika	27
7	Rozhovory.....	27
7.1	Respondent 1	27
7.2	Respondent 2	32
7.3	Respondent 3	39
7.4	Respondent 4	43
7.5	Respondent 5	48
7.6	Respondent 6	54
7.7	Respondent 7	58
8	Diskuze	69
9	Závěr.....	71
	Zdroje	72
	Přílohy	75

1 Autorita

Autorita hraje ve společnosti zcela zásadní roli. Podílí se totiž na utváření společenských pravidel, která napomáhají k rozvoji společnosti. Autorita je založena na vzájemném vztahu mezi nositelem autority a jejím příjemcem. V případě, že je autorita nositele uznávána, podílí se na budování hodnotové struktury jejího příjemce. V případě učitele je autorita velice důležitá, protože značnou měrou ovlivňuje vztah žáků k učitel, který se v konečném důsledku odráží na vztahu žáka k učení. Autorita učitele má často vliv na míru úspěšnosti při dosahování vzdělávacích cílů. V této kapitole bude věnována pozornost autoritě v obecné rovině. Kapitola je rozdělena do dvou podkapitol. V první podkapitole bude vymezen pojem autorita a budou zde uvedeny teorie související s autoritou. V druhé podkapitole pak budou uvedeny klasifikace autority podle různých kritérií.

1.1 Definice pojmu autorita

Pojem autorita je obsahově velice široký a je využíván v celé řadě souvislostí. Původ tohoto termínu je možné vysledovat do starověkého Říma, kde byl používán pro označení tvůrčího a výchovného procesu. Mimo to tento pojem souvisí s latinským slovem auctor, které je překládáno jako vzor nebo učitel. V podstatě byl tedy používán pro osobu, která ostatní určitým způsobem motivuje. Na druhou stranu znamená slovo auctor také moc, donucení nebo příkaz (Saladin-Grizivatz, 2002). S výše uvedeným tvrzením však nesouhlasí Vališová (1999), podle které je pojem autorita odvozen od latinského slova auctoritas, které znamená záruka, podpora, jistota nebo spolehlivost. Autorka upozorňuje na základ slova, kterým je augeo. Slovo augeo má mnoho překladů, jako například obohatit, obdařit, podporovat v růstu atd.

Termín autorita je používán pro označení osoby, jejíž názory a postoje jsou ostatními členy společnosti respektovány. Lidé takového člověka chovají v úctě, podporují jeho jednání a v řadě případů se jím nechávají inspirovat (Průcha, 2009). Pojem autorita však není spojován pouze s respektem a vzorem chování ale také s určitou mírou zplnomocnění a vlivem spojeným s mocí. Autoritu je v tomto ohledu možné spojovat s legitimitou k uplatnění moci (Jandourek, 2008). Podle Vališové (2018) mají lidé tendenci přistupovat k autoritě dvěma způsoby. Na jednu stranu se nechávají rádi vést a v problémových situacích na ni spoléhají. Na druhou stranu mají tendenci ji kritizovat a vzpírat se jí, pokud získají pocit nesvobody.

Na autoritu je možné nahlížet ze tří různých úhlů pohledu – důvěra, konstanta utvářející společenská pravidla a duchovní síla. Podle Vymětala (2010) je autorita vždy spojena s pravdivostí, na jejímž základě je budována důvěra. Autor uvádí, že kde není důvěra, nemůže být ani autorita. Důvěra totiž na člověka působí uklidňujícím způsobem, díky čemuž je ochoten autoritu následovat. Autorita je podle Koláře (2012) však do značné míry spojena také s procesem utváření pravidel soužití ve společnosti. V rámci autority je totiž budován vztah mezi nositelem autority a následovníkem autority. Základem tohoto vztahu je akceptace autority, což vede ke vzniku konkrétních hodnotových struktur, které se odráží v pravidlech fungování společnosti. Na autoritu je však podle Dunna (2011) možné nahlížet také jako na určitou duchovní sílu, díky které je její nositel schopen získat podporu ostatních. Tato duchovní síla se projevuje tím, že si je nositel autority sám sebou jist a je schopen pevně se postavit za svá rozhodnutí. Díky tomu je schopen na svou stranu získat také další osoby.

Autorita je však spojována s celou řadou konceptů, které však mohou být mylné. Na jedné straně se jedná o všeobecně akceptovaný respekt k jedinci nebo instituci. Na druhou stranu je možné vnímat autoritu jako projev moci. Vždy je však nezbytné uvědomovat si rozdíl mezi mocí a autoritou. Moci je totiž většinou dosahováno prostřednictvím donucovacích prostředků, kdežto autoritu je možné získat i jinými způsoby. Poslední pohled na autoritu je spojován s autoritářstvím. Je však nezbytné si uvědomit, že tyto dva pojmy jsou sice podobné, ale nesouvisí spolu. Autoritářství je systém, který je založen na vynucování řádu za pomoci moci. Na tomto základě však autorita není postavena (Vališová, 2008).

Napříč dějinami lidstva se problematikou autority zabývala celá řada odborníků. Například Locke se věnoval problematice autority monarchů. Pozornost věnoval zejména tomu, o co se jejich autorita opírá. Zcela zásadní roli v oblasti problematiky autority sehrál Max Weber, který patří mezi klíčové osobnosti sociologie. Weber se věnoval problematice moci a autority. Na moc nahlíží jako na šanci jedince prosadit svou vlastní vůli v rámci vztahu s ostatními. Autoritu vnímal jako legitimní moc. Autorita je tedy z jeho pohledu uznávaná a schválená moc. Weber hovoří také o legitimizaci autority, na jejímž základě vzniká tzv. panství. Autor rozlišuje tři základní druhy panství – tradiční, charismatické a legální. Tradiční autorita je založena na tradici a mohli jsme se s ním setkat například ve středověkých královstvích. Charismatická autorita vyplývá z charismatu jejího nositele. Legální autorita se opírá o racionálně stanovené zákony a předpisy. Na Weberovu teorii autority navázala celá řada autorů. Jednalo se například o

Annun R. Willnerovou, která se zaměřovala na autoritu u žen. Další významnou osobností byl Edward A. Shils, který se věnoval problematice legitimní autority. Podle jeho názoru potřebuje vládnoucí vrstva autoritu k tomu, aby ospravedlnila své kroky. Mimo to od ní odvozuje své postavení. Ovládající naopak vnímají autoritu jako prostředek, na jehož základě nacházejí vyšší smysl ve skutečnosti, že jsou někomu podřízeni (Keller, 2004).

V rámci sociologie se však můžeme setkat s celou řadou kritiků autority. Důvodem kritiky byl nástup individualismu a negativní zkušenost se státní a církevní mocí, která často jednala autoritářsky. Významným kritikem autority byl Thomas Hobbes, který postavil do opozice autoritu a pravdu. Upozorňovala na autoritářské chování představitelů státu a církve, kteří často vyžadovali bezmyšlenkovitou poslušnost. Dalším významným kritikem autority byla politická filosofka Hannah Arendtová. Ta byla přesvědčena, že se společnost neobejde bez přirozených autorit. Upozorňovala však na možnost zneužití formální autority a falešnou autoritu. Na negativní vliv autority upozornil také Milgramův experiment, který zkoumal poslušnost vůči autoritě. V rámci experimentu se ukázalo, že lidé jsou schopni fyzicky trestat ostatní, pokud jim to je nakázáno autoritou (Giddens, 1999).

1.2 Klasifikace autority

Existuje celá řada typologií a klasifikací autority, která se řídí různými kritérii. V této kapitole budou uvedeny vybrané typologie a klasifikace autority. Jednou ze základních klasifikací autority je její dělení na přirozenou a získanou. Podle Vališové, Kasíkové a Bureše (2011) se jedná o tzv. genetickou klasifikaci autority. **Přirozená autorita** je dar, který většinou souvisí s osobním charismatem jedince. Přirozená autorita souvisí s osobnostními rysy jedince ale také z jeho dovedností. Významnou roli při tom hraje v řadě případů jeho jednání, výmluvnost a přesvědčivost. Osoba s přirozenou autoritou je schopná získat si příznivce a následovníky. Člověk s přirozenou autoritou umí kooperovat s ostatními, rychle se rozhodovat a výsledky jeho rozhodnutí jsou efektivní. Z těchto důvodů je pro ostatní výhodné takového jedince následovat. Specifickou formou přirozené autority je autorita charismatická, která souvisí s osobním kouzlem jedince. **Získaná autorita** vychází ze schopností, které si jedinec po celý život buduje. Na získané autoritě se do značné míry podílí výchova a individuální cílevědomé úsilí jedince. Získaná autorita tak může být dána například vzděláním, zkušeností nebo cílevědomostí jedince. Člověka se získanou autoritou většinou ostatní respektují, protože díky svým schopnostem dosáhnul určitého úspěchu a postavení ve společnosti. Do oblasti

získané autority řadíme například autoritu morální, kterou si jedinec během svého života vypěstoval díky svému etickému chování (Svatoň a Filip, 2011).

Další významnou klasifikací je podle Vališové, Kasíkové a Bureše (2011) klasifikace založená na sociálním statusu. Podle tohoto kritéria rozlišujeme autoritu osobní, poziční a funkční. **Osobní autorita** je dána individuálními vlastnostmi jedince a souvisí také s jeho schopnostmi a dovednostmi. **Poziční autorita** vyplývá z postavení dané osoby ve společenském systému nebo v organizaci. Jedná se v podstatě o autoritou oficiálně přidělenou k určité pozici. **Funkční autorita** souvisí s vlivem, který má jedinec při plnění konkrétních úkolů nebo při výkonu své sociální role. Funkční autorita je do značné míry spojena s očekáváním, které mají ostatní členové společnosti vůči dané pozici.

Pokud na pojem autorita nahlížíme v souvislosti s otázkou, proč lidé při svém rozhodování dají na názory ostatních, musíme hovořit o autoritě neformální a formální. Lidé mají často při svém rozhodování tendenci následovat osoby, které vnímají jako autoritu. Jedná se často o osoby, které mají určité znalosti a dovednosti. Jedná se většinou o lidi, kteří mají více zkušeností a jejichž názory se již v minulosti osvědčily. V takovémto případě hovoříme o **neformální autoritě** člověka. Základem neformální autority je autorita přirozená, která souvisí s osobností a profesními specifiky jedince. Neformální autorita je vždy založena na neformálních vztazích. Neformální autoritu má například jedinec, který má specifické nadání nebo ho členové týmu respektují. V takovém případě jsou lidé ochotni se tomuto člověku podřídit a následovat ho (Kolář, 2012). Bednář (2013) vidí neformální autoritu v člověku, kterého všichni členové týmu respektují. Jedná se tedy o autoritu, která není vynucená, ale je založená na svobodném rozhodnutí. S neformální autoritou jsou však spojeny také negativní jevy. Jedná se o situaci, kdy jedinec s neformální autoritou o svou autoritu přichází ve chvíli, kdy je mu přidělena formální funkce. V takovémto případě u něho vzniká autorita formální a neformální autorita zaniká. Z tohoto důvodu ne vždy vyplácí udělat z jedince s neformální autoritou vedoucího pracovníka.

Formální autorita vychází z potřeb organizace společnosti a nutnosti rychle a efektivně v některých situacích zasáhnout. Z potřeby koordinace společnosti se do jejího čela dostali vůdci či náčelníci, jejichž post byl postupem času institucionalizován. Právě tato institucionalizace vedla ke vzniku formální autority, která vůdcům umožňovala vynutit si od ostatních poslušnost. Protože potřeba rychlé a efektivní koordinace společnosti byla v minulosti spojena zejména s válkou, získávali formální autoritu

nejčastěji vojevůdci. Pro formální autoritu je charakteristické, že se jí lidé musí podřít bez ohledu na to, zda je rozhodnutí dobré či ne. Formální autorita vyplývá z nějakého titulu nebo funkce. S formální autoritou souvisí také řada negativních jevů. Problémem je zejména existence možnosti zneužití formální autority, kdy jedinec s formální autoritou nutí k poslušnosti. Problémem je také situace, kdy získá formální autoritu jedinec bez potřebných schopností. V takových situacích dochází k řadě konfliktů. Členové společnosti v takovéto situaci musí řešit dilema, zda poslechnout i přes nebezpečí neúspěchu nebo neposlechnout a formální autoritě se vzepřít (Khelerová, 2010).

Autoritu můžeme klasifikovat také z hlediska jejího uznávání. V tomto ohledu hovoříme o autoritě skutečné a zdánlivé. Podle Vališové (1999) je pro **skutečnou autoritu** charakteristické, že je spojena se vstřícností k pokynům, které její nositel zadává. Na skutečnou autoritu je možné nahlížet jako na motor, který u lidí vede vyššímu nasazení, trvalosti a soudržnosti v krizových situacích. Podle Koláře (2012) se skutečná autorita vyznačuje vzájemnou spoluprací. Jedinec, který plní úkoly zadané skutečnou autoritou, tak činí bez větších problémů, protože autoritu respektuje. Naproti tomu v případě **zdánlivé autority** její nositel nemá důvěru svých podřízených. Z tohoto důvodu podřízení nejsou ochotni akceptovat stanovená pravidla. Pelcová a Semrádová (2014) pak poukazují na důležitost symbolů autority, a to v podobě určitého postavení, uniformy nebo titulu. Jako příklad uvádějí krále, který využívá svého titulu pro získání autority, ačkoliv je současně krutý nebo hloupý. Takový král není schopen představovat skutečnou autoritu. Obecně je tedy možné říci, že člověk sice může vykonávat vysokou funkci spojenou s autoritou, ale pokud s ní není schopen nakládat, může o ni přijít a dostat se tak do pozice zdánlivé autority.

Další klasifikací, která je v předložené práci prezentována, je klasifikace z hlediska nositele autority. S ohledem na toto kritérium rozlišujeme autoritu primární a sekundární. Osoby, které mají **primární autoritu**, jsou většinou ty, které nám poskytují stravu, domov a bezpečí. Primární autoritou jsou tedy většinou rodiče. Podle Kaliny (2014) je pro primární autoritu charakteristické to, že o ní nepochybujeme. Autor konkrétně uvádí následující: „*Vše, co přichází od primárních autorit, je mozem přijímáno bez ověřování jako pravdivé, a to i ve věku, kdy už jedinec data ověřovat umí.*“ (Kalina, 2014, s. 55) Podle Mertina (2015) mají tuto autoritu všichni rodiče nebo osoby, které se o děti starají. Ne všichni s ní však umí pracovat. Je při tom nezbytné si uvědomit, že rodičovská autorita je pro dítě symbolem absolutní opory a pocitu jistoty a bezpečí. **Sekundární autoritu** mají osoby, které do života dítěte zasahují až po rodičích. Do této

skupiny tedy patří například učitelé, kteří mají na děti značný vliv. Sekundární autoritou jsou však také vrstevníci, kteří mají na jedince vliv zejména v době dospívání (Jucovičová a Žáčková, 2015).

Existuje celá řada typologií autority, které jsou nahlíženy z různých úhlů pohledu. Weber (1997) rozlišuje tři základní typy autority – tradiční, racionální a charismatickou. Tradiční autorita je spojena s klasickým způsobem předávání moci, společenských funkcí a rolí státu. Tradiční autorita je charakteristická například pro monarchie, kdy je králi dána moc Bohem. Racionální autorita plyne jedinci z pozice, kterou zastává. Vychází z právních norem, které dané osobě přisuzují určitou moc. Racionální autoritu má například policista, jehož pravomoci jsou dány zákony. Charismatická autorita je založena na osobních vlastnostech člověka, který je svých možností schopen využít. V takovémto případě často hovoříme o charismatických vůdcích, kteří jsou schopni získat na svou stranu ostatní.

S Weberovou typologií autority souvisí také klasifikace, kterou uvádí Vališová, Kasíková a Bureš (2011). Autoři rozlišují autoritu statutární, charismatickou, odbornou a morální. Statutární autorita má formální charakter, protože je spojena s mocenskou pozicí a postavením v rámci hierarchie v určité organizaci. Statutární autoritu získává jedinec ve chvíli, kdy je obsazen do určité funkce. Charismatická autorita je dána osobnostními rysy člověka. Jedinec ji získá tím, jak se k ostatním chová a jak na ně v rámci interakce působí. Odborná autorita vychází ze znalostí a dovedností jedince v jeho oboru. Významnou roli při tom hraje také profesionální chování, jež má vliv na to, zda je v rámci svého oboru respektován. Morální autorita je spojena a morálními hodnotami člověka a jeho schopní jednat v souladu s nimi.

Mezi výše uvedenými typy autorit existují různorodé vztahy. Důvodem je skutečnost, že klasifikace autority je velice komplexní problematika. Vždy záleží na konkrétní situaci, s ohledem na kterou je možné autoritu klasifikovat a vzájemné vztahy sledovat. Pro příklad uveďme, že v soukromém a profesním životě se jedinec chová různě a má také v těchto dvou oblastech často jinou autoritu. V kontextu školy je nezbytné si uvědomit vzájemné souvislosti mezi statutární, charismatickou, odbornou a morální autoritou pedagogických pracovníků. Důvodem je skutečnost, že učitelé mají silnou statutární autoritu, která by se však měla opírat o autoritu charismatickou, odbornou a morální. U jednotlivých učitelů jsou však jednotlivé typy autorit různou měrou kombinovány. Mimo to různé situace, do kterých se učitelé v rámci školního života

dostávají, vyžadují různý přístup. To se projevuje také v tom, jaký typ autority se v konkrétní situaci dostane do popředí.

2 Autorita a výchova

Pohled na autoritu ve výchově prošel v posledních letech výraznou změnou. Obecně je však možné se v rámci vztahu mezi autoritou a výchovou setkat se dvěma protikladnými přístupy. Na jedné straně stojí autoritářský přístup, který je založen na uplatnění moci ve výchově a na druhé straně se jedná o respektující výchovu založenou na vzájemném porozumění. Tyto dvě koncepce se dlouhodobě na poli výchovy a vzdělávání střetávají a bojují o dominanci. Po staletí si odborníci na výchovu kladou otázku, jak by měla výchova probíhat a co je pro dítě nejlepší. Převaha jedné nebo druhé koncepce vždy záleží na celkovém společenském klimatu. Není však možné říci, že by některá z koncepcí v konkrétním období zcela vytlačila tu druhou. Obě dvě do určité míry vždy existují spolu, protože každá výchova je do určité míry spojená a autoritářstvím ale vyžaduje respekt k dítěti.

Vztah mezi autoritou a výchovou je podle Vališové, Kasíkové a Bureše (2011) vždy nutné sledovat na třech základních úrovních – makroprostředí, mikroprostředí a intraindividualismus. Makroprostředí představuje společnost, ve které je výchova realizována. Makroprostředí zahrnuje zejména normy a hodnoty, které společnost vyznává a které se promítají do výchovy. Ve vztahu mezi autoritou a výchovou je v rámci makroprostředí nezbytné sledovat postoj společnosti k autoritě. Významnou roli hraje také to, jak společnost nahlíží na výchovu realizovanou v rodině a škole. Mikroprostředí je užší prostředí, ve kterém je výchova realizována. Jedná se například o rodinu, ze které dítě pochází. Důvodem je skutečnost, že rodina předává dítěti určité normy a hodnoty, na jejichž základě dítě přistupuje k autoritě. Mikroprostředí je také prostředí školy, ve kterém výchova probíhá. Každá škola má totiž své specifické klima, které se promítá do postojů žáků a učitelů k autoritě. V rámci mikroprostředí tedy sledujeme konkrétní situace, ke kterým v rámci výchovy mezi učitelem a žáky dochází. Intraindividuální prostředí se týká jedinců, kteří se účastní výchovného procesu. Mezi tyto jedince patří učitelé a žáci. Každý člověk má vlastní hodnoty a normy, které si během svého života osvojuje. Ty mají vliv na to, jak bude k autoritě přistupovat. Mimo to mají na vztah jedince k autoritě vliv také jeho osobnostní vlastnosti.

Vztah mezi autoritou a výchovou je založen na skutečnosti, že jsou v rámci výchovy předávány konkrétní hodnoty a normy. Právě tyto hodnoty a normy jsou zakotveny v autoritě a touto autoritou jsou prosazovány. Z této skutečnosti lze usuzovat, že mezi autoritou a výchovou je velmi těsné pouto. Na autoritu je možné nahlížet jako na určitého garanta norem a hodnot, které jsou prostřednictvím výchovy dětem předávány. Autorita se tak podílí na rozvoji potenciálu budoucí generace (Vališová, 1999).

Autorita má však také vliv na to, jakým způsobem se děti vyvíjí. Podle Mertina (2015) děti přijímají autoritu, kterou vůči nim dospělí uplatňují. To je dáno vztahem dětí k přirozené autoritě, která je pro ně nezpochybnitelná. Autoritu je u dětí možné v rámci výchovy budovat různými způsoby. Podle autora existují značné rozdíly ve vývoji dětí, které byly vystaveny autoritářské a liberální výchově. Nováčková a Nevolová (2020) uvádí, že v posledních letech ve společnosti dochází k liberalizaci výchovy. Po dětech není vyžadováno, aby slepě poslouchaly své rodiče a učitele. Již po nich není vyžadována absolutní poslušnost, jak tomu bylo dříve. Poslušnost již není vyžadována tak razantními metodami jako dříve. S ohledem na změny vztahů mezi lidmi došlo také ke změně přístupu k výchově. V důsledku demokratizace společnosti se proměnil také vztah mezi rodičem a dítětem a učitelem a žákem. Rodiče a učitelé již nejsou vnímáni jako nedotknutelné osoby, jejichž formální autorita určuje jejich postavení. Na děti již není nahlíženo pouze jako na objekty výchovy připravené přijímat vědomosti. Postavení dětí, rodičů a učitelů je více rovnoprávné. Tato skutečnost se projevuje zejména v tom, že děti nejsou vychovávány na základě strachu z trestu, ale jsou motivovány k rozvoji.

Důvodem této změny jsou požadavky, které jsou na členy dnešní společnosti kladeny. V současné společnosti je kladen důraz na sebevědomí, aktivitu, konkurenceschopnost, kritické myšlení a zodpovědnost. Toho však není možné dosáhnout slepým posloucháním formální autority. Z tohoto důvodu se v rámci výchovy dostává do popředí neformální autorita, přirozená autorita a uznaná autorita. Neznamená to však, že by rodiče nebo učitelé měli nechat děti dělat to, co si přejí. Vždy je nezbytné jasně nastavit limity chování, na kterých je nutné trvat. Pouze tak se dítě naučí odpovědnosti za své chování a bude schopno nést za něj odpovídající důsledky. Značný význam má v tomto ohledu také osobní příklad rodičů a učitelů, kteří by měli jít dětem vzorem (Mertin, 2015).

3 Učitel

Učitel je jedním z hlavních činitelů edukačního procesu. Na vyučování je nutné nahlížet jako na komplexní proces, který zahrnuje vzájemnou interakci mezi učitelem, vyučovací proces a proces učení. V rámci vyučování učitel sleduje chování žáka. S ohledem na vnější projevy žáků dělá učitel závěry o tom, jak probíhá vnitřní proces učení. Z výše uvedených informací je zjevné, že jeho role je zásadní. Významnou roli při tom hraje mimo jiné také autorita. Proto se tato kapitola zabývá učitelem, jeho činností a profesní dráhou. Kapitola je rozdělena na tři podkapitoly. V první bude věnována pozornost osobnosti učitele. Osobnostní vlastností a styl učení mají značný vliv na to, jakou autoritu učitel u svých žáků získá. V druhé kapitole se zaměřím na činnost učitele a v poslední kapitole bude věnována pozornost profesní dráze učitele.

3.1 Osobnost učitele

Osobnost představuje podle Allporta (2004, s. 28) „*dynamické uspořádání těch psychofyzických systémů jednotlivce, které určují jeho jedinečné přizpůsobování se prostředí*“. Pro osobnost je tedy charakteristická určitá jedinečnost, unikátnost a neopakovatelnost. Osobnost představuje komplexní soustavu individuálních vlastností jedince, která se projevuje v jeho chování (Říčan, 2010). V případě učitelů tedy hraje osobnost významnou roli, protože má vliv na to, jak přistupuje k žákům a jakým způsobem připravuje a realizuje výuku. Žáci jsou většinou učiteli velice blízko a jeho osobnost znají. Z tohoto důvodu je vhodné, aby byl učitel autentický. Pokud tomu tak je, je většinou schopen získat si u žáků potřebnou autoritu.

V odborné literatuře se můžeme setkat s různými typologiemi osobnosti učitele. Rozdíl je v tom, podle jakých faktorů jsou učitelé rozdělováni. Nejčastěji se můžeme setkat s typologiemi Zaborowského, Caselmana, Lewina, nebo Döringa. Nejspíše nejčastěji jsou využívána typologie podle Zaborowského a Caselmana. Zaborowský rozlišuje čtyři typy učitelů, které rozlišuje podle stylu práce učitele. Zaborowský rozlišuje následující typy osobnosti učitele (Holeček, 2015):

- Přísně autokratický učitel: učitel chce mít nad třídou neustále kontrolu. Vyžaduje po žácích disciplínu, kterou si vynucuje zejména prostřednictvím trestů.
- Pracovně autokratický učitel: tento učitel je ve vyučovací hodině dominantní. Dává žákům neustále instrukce. Je přesvědčen, že pouze on je schopen dovést žáky k požadovanému cíli.

- Liberální učitel: učitel je nerozhodný a vyučovací hodinu nemá dobře promyšlenou. Většinou si nestanovuje jasný cíl výuky. S žáky cíleně nepracuje, nepomáhá jim učivo si osvojit a vše v podstatě nechává na nich.
- Demokratický typ učitele: tento učitel se o své žáky zajímá a snaží se jim v procesu osvojení učiva pomoci. V rámci výuky se zaměřuje na to, aby bylo klima třídy příznivé.

Velice často se můžeme v odborné literatuře setkat s typologií osobnosti pedagoga podle Caselmana, který se v rámci své klasifikace zaměřuje na to, jakou oblast dává učitel v rámci výuky do popředí. Rozlišuje při tom učitele logotropa a paidotropa. Učitel logotrop se v rámci výuky zaměřuje primárně na daný učební předmět. Logotropa následně dále dělí na filosoficky orientovaného a odborně orientovaného. Pro filosofického logotropa je východiskem jeho světonázor, který určuje jeho přístup k žákům. Jeho cílem je tento světonázor vštípit také svým žákům. Odborně-vědecky orientovaný logotrop dává do popředí svůj vyučovací předmět. Svůj vyučovací předmět vnímá jako ten nejdůležitější a vyžaduje, aby to tak měli také žáci. Paidotrop se primárně orientuje na žáka. Také paidotropa Caselman dále dělí do podkategorií. Jedná se o individuálně psychologicky orientovaného paidotropa, který se orientuje na žáka jako na individuální osobnost. Jeho cílem je poznat osobnost žáků a pomoci mu ji rozvíjet. V rámci své práce klade důraz na výchovu. Obecně psychologicky orientovaného logotropa, který promýšlí svou práci tak, aby žáky bavila a při tom se také něco naučili. Výuku směřuje k obecným cílům, jako je například procvičování paměti, osvojení učiva nebo rozvoj klíčových kompetencí žáků (Čapek, 2018).

V souvislosti s osobností učitele je nezbytné hovořit také o vyučovacím stylu, do něhož se učitelova osobnost promítá. Podle pedagogického slovníku je vyučovací styl definován následujícím způsobem: „*Svébytný postup, jímž učitel vyučuje, soubor činností, které učitel uplatňuje ve vyučování. ... Učitel používá vyučovací styl ve většině situací pedagogického typu, pravděpodobně nezávisle na tématu, na třídě apod. Je relativně stabilní, obtížně se mění*“ (Průcha, Mareš, Walterová, 2013, s. 291). S pojmem vyučovací styl souvisí také pojem interakční styl učitele, který je možné popsat jako způsob vzájemného působení učitele na žáky. Podle Gavory, Mareše a Broka (2003) je vyučování určitou formou interakce mezi žákem a učitel. Vyučovací styl je z tohoto úhlu pohledu vychází zejména z toho, jak probíhá sociální interakce mezi učitelem a jeho žákem. Autoři se při tom odkazují na Learyho model osobnosti. Leary k popisu osobnosti učitele

využívá dvě osy, na kterých zobrazuje dvě základní úrovně osobnosti. Jedná se o následující úrovně – dominantní – submisivní a vstřícný – odmítavý. Za účelem zjišťování interakčního stylu učitele je používán dotazník. Učitele pak podle jejich interakčního stylu rozděluje do následujících skupin (Gavora, Mareš a Brok, 2003):

- učitel organizátor;
- učitel pomáhající;
- učitel chápající;
- učitel vedoucí k odpovědnosti;
- nejistý učitel;
- nespokojený učitel;
- kárající učitel;
- přísný učitel.

3.2 Role učitele ve výuce

Učitel je spolu s žákem a učivem jedním ze základních prvků výchovně vzdělávacího procesu. Jedná se o profesionálně kvalifikovaného pedagogického pracovníka, který je odpovědný za přípravu, řízení, organizaci a výsledky výchovně vzdělávacího procesu (Průcha, Walterová a Mareš, 2013). Profese učitele je jasně vymezena souborem odborných znalostí a dovedností, které by měl mít. Kvalifikační požadavky kladené na učitele jsou jasně vymezeny zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Skutečnost, že jedinec naplní profesní požadavky však neznamená, že zvládne toto povolání vykonávat. Pro učitelskou profesi jsou v tomto ohledu charakteristické následující rysy (Dytrtová, 2009):

- jedná se o komplexní povolání, které zahrnuje celou řadu různorodých aktivit;
- povolání učitele je spojeno s celou řadou rolí, které vyplývají z různých očekávání jednotlivých skupin;
- jedná se o povolání, které je velice psychicky náročné, protože učitelé jsou neustále v interakci s ostatními lidmi;
- učitelé jsou neustále pod kontrolou a jejich práce je velice často hodnocena různými skupinami;
- učitel musí při výkonu svého povolání neustále kontrolovat své chování, rychle se rozhodovat a zvládat náročné situace;
- učitel musí neustále reflektovat svou práci a její výsledky, ale má nedostatek zpětné vazby, ze které by mohl čerpat;

- učitelská profese je velice časově náročná, protože učitel plní mimo přímé pedagogické činnosti také řadu dalších činností.

Role učitele v edukačním procesu je velice různorodá. Úkolem učitele je zprostředkovat svým žákům vědomosti a dovednost. Jeho úkolem je však také podněcovat pozitivní motivaci žáků k poznávání jejich okolí a vzdělávání se. Učitel by měl pomoci žákům mimo jiné také rozvíjet schopnost sebehodnotit se a regulovat své chování. Úkolem učitele je z tohoto úhlu pohledu pomoci žákům přejít od procesu výchovy k sebevýchově. Na základě toho je možné vymezit funkce, které učitel v rámci edukačního procesu plní (Vašutová, 2004):

- Usměrnování vzdělávacího procesu: v rámci výuky je úkolem učitele volit takové výukové metody, organizační formy výuky a používat didaktické prostředky, aby pomohli žákům osvojit si potřebné vědomosti a dovednosti. Úkolem učitele je pomoci žákům k samostatnosti a rozvíjet metody sebevzdělávání.
- Inspirace žáků: dobrý učitel své žáky inspiruje a motivuje je k učení. Na základě podnětů přicházejících od učitele by měla u žáka vznikat potřeba vzdělávat se a poznávat okolní svět.
- Zprostředkování poznatků: učitel je odborníkem ve svém oboru a měl by být schopen své vědomosti a dovednosti předat svým žákům. Měl by jim při tom předávat nejen své vědomosti ale také zkušenosti.
- Kontrola a hodnocení: úkolem učitele je hodnotit vědomosti a dovednosti žáků. Jeho úkolem je však také evaluace edukačního procesu za účelem jeho zefektivnění. Pro učitele je v tomto ohledu zcela zásadní zpětná vazba, kterou od žáků získává.
- Kooperativní funkce: učitel je odpovědný za sjednocení výchovného vlivu na své žáky. Učitel pracuje s heterogenní skupinou, což je pro něho velice náročné. Přesto by měl být schopen sjednotit vzdělávací proces a dosáhnout požadovaného cíle.
- Poradenská funkce: učitel v rámci své práce poskytuje žákům a jejich rodičům poradenství. Učitel je s žákem v přímém kontaktu a měl by tedy znát jeho silné a slabé stránky. V tomto ohledu je jeho úkolem pomoci řešit případné problémy. Za tímto účelem spolupracuje se speciálním pedagogem, školním psychologem a dalšími odborníky.

- Regulativní funkce: úkolem učitele je stejně jako úkolem rodičů regulovat vývoj žáka a pomoci mu dosáhnout jeho maximálního potenciálu.

Učitel se však v rámci výkonu své profese dostává také do celé řady různorodých rolí. V první řadě je učitel zprostředkovatelem poznání a kultury, odborníkem. Vystupuje také v roli vychovatele, pomocníka a rádce. V rámci výuky však funguje také jako plánovač, projektant, organizátor, manažer a hodnotitel. V řadě případů musí být v průběhu výuky také hercem. Všechny tyto role jdou ruku v ruce a není možné je vykonávat izolovaně. Pro každou z nich jsou však nezbytné specifické kompetence a osobnostní předpoklady. Z tohoto důvodu jsou důležité nejen profesní kompetence ale také osobnostní vlastnosti. Schopnost vstupovat do těchto rolí má beze sporu vliv na autoritu učitele. Způsob, jakým učitel do jednotlivých rolí vstupuje, záleží na řadě vnějších a vnitřních okolností (Čapek, 2015).

Na druhé straně je však nezbytné si uvědomit, že je učitelská profese spojena s určitou sociální rolí. To se projevuje zejména tím, že je od učitelů očekáván určitý způsob chování, protože jim náleží konkrétní sociální postavení. Je při tom nezbytné si uvědomit, že existuje celá řada sociálních skupin, které mají vůči učitelům specifická očekávání. Jedná se zejména o žáky, rodiče, komunitu kolem školy a pedagogickou veřejnost. Také učitelé mají určité sebepojetí, které jejich roli ovlivňuje (Dytrtová, 2009).

3.3 Profesní dráha učitele

Pojem profesní dráha je možné podle Koláře (2012, s. 108) charakterizovat jako: „*Profesní cyklický vývoj, od volby profese přes získání kvalifikace, profesní start, stabilizace až po případné profesní vyhasínání.*“ Profesní dráha se vyvíjí v určitých etapách. Průcha (2005) v tomto ohledu rozlišuje následující etapy profesní dráhy učitele:

- volba učitelské profese;
- profesní start;
- profesní adaptace;
- profesní stabilita;
- profesní vyhasínání;
- profesní kontinuita;
- profesní migrace.

Také další odborníci se zaměřovali na vymezení jednotlivých fází profesní kariéry učitele. Robert Long (in: Lukáš, 1999) vymezil šest základních fází profesní kariéry učitele, kterými jsou:

- Počátek kariéry: jedná se o první fázi vývoje profesní kariéry učitele. Ve většině případů je začínající učitel plný nadšení a očekávání. V řadě případů je však konfrontován s realitou, což pro něj může být velkým šokem. Schopnost zvládnout tuto situaci závisí na osobních vlastnostech daného jedince a podmínkách výkonu dané profese (rodina, vedení školy atd.).
- Stabilizace: v této fázi se učitel postupně sžívá se svým povoláním a vytváří si vlastní profesní identitu. Učitel postupně získává jistotu, která plyne ze zkušeností s prací s žáky. Pokud je učitel úspěšný, vede to k jeho stabilizaci. Neúspěch však může být velmi negativní zkušeností.
- Experimentování: učitel má již dostatek zkušeností a dostatek sebevědomí, což mu umožňuje klást si větší cíle. Učitel se nebojí experimentovat a hledat nové způsoby výuky. Na základě reakcí žáků pak hledá nové způsoby prezentace učiva.
- Přehodnocení: učitel hodnotí průběh své kariéry. Řada učitelů již nemá takové nadšení a ztrácí motivaci ke zdokonalování. V důsledku této skutečnosti je učitel náchylnější ke stresu, který může vyústit v syndrom vyhoření.
- Zklidnění: řada učitelů již nemá v této době větší ambice a udržuje si odstup od svých kolegů i žáků.
- Stahování se: učitel již ukončuje svou kariéru a postupně se stahuje do soukromí.

Autorita se v jednotlivých etapách profesní dráhy učitele vyvíjí. Pro začínajícího učitele je velice důležité získat u žáků autoritu. Je to však pro něho velice náročné, protože zatím nemá potřebné zkušenosti. Proto často začínající učitelé volí jeden ze dvou základních přístupů – kamarádský a přísný. Mladí učitelé často tíhnou ke kamarádskému přístupu. Tento přístup s sebou však nese riziko, protože v případě neúspěchu je velice náročné získat autoritu zpět. Přílišná přísnost je většinou spojena s určitým odosobněním, což může být motivováno nejistotou začínajícího učitele. Rizikem tohoto přístupu je fakt, že učiteli může ve třídě uniknout podstatný problém. Pro začínajícího učitele je důležité najít si rovnováhu mezi kamarádstvím a přísností. Základem je v tomto ohledu oboustranná komunikace, schopnost naslouchat a získávat od žáků zpětnou vazbu (Průcha, 2005).

Také v dalších fázích profesního vývoje je pro učitele autorita významným tématem. Ve fázi stabilizace a experimentování má většinou učitel již vybudovanou autoritu. Vždy by však mělo být jeho cílem si jí udržet. Každá třída je jiná, a proto by měl být také přístup učitele jiný a reflektovat charakter třídy. Mimo to by měl učitel brát v úvahu také celospolečenský kontext. Někdy může být pro učitele náročné udržet si autoritu. To se týká zejména období přehodnocení, kdy o sobě často učitelé začínají pochybovat, což žáci často vycítí. To platí také v době zklidnění a stahování se, které jsou pro učitele poměrně náročné (Vališová, Kasíková a Bureš, 2011).

4 Autorita učitele

Autorita hraje v případě učitelské profese zcela zásadní roli. Zkušenosti z pedagogické praxe potvrzují, že autorita učitele je nutným předpokladem úspěchu výchovného působení. Autorita učitele však nespočívá výhradně v jeho vlastnostech, ale ve vztahu, který si buduje se svými žáky. Důvodem je skutečnost, že pedagogický proces je založen na interakci mezi učitelem a žáky. Kdyby totiž autorita spočívala jen ve vlastnostech učitele, musel by mít stejnou autoritu u všech žáků, ve všech třídách a předmětech, které vyučuje. Tak tomu však není, protože v rámci této interakce se vytváří v různých třídách různé sociálně psychologické klima. V rámci tohoto klimatu se uskutečňují mnohostranné vztahy mezi učiteli a žáky. Tento předpoklad dokazuje fakt, že někteří odborně zdatní, slušní a spravedliví učitelé autoritu nemají a učitelé, kteří těmito vlastnostmi oplývají v menší míře, ji mají. Je tedy jasné, že aby učitel potřebnou autoritu získal, musí pomocí svých vlastností usměrňovat vztahy mezi ním a žáky. Z tohoto úhlu pohledu je možné na autoritu učitele nahlížet jako na schopnost učitele jako jedince řídit vztahy mezi ním a žáky (Průcha, 2009).

V souvislosti se školským systémem jsou s pojmem autorita spojeny dva významy. Na jedné straně je autoritou myšlen soubor pravomocí, které jsou spojeny s výkonem učitelské profese. Jedná se o tzv. formální autoritu. Někdy je v souvislosti s formální autoritou používán také pojem získaná autorita, pro kterou je charakteristické, že vplývá z postavení svého nositele. Druhý význam je spojen s dobrovolným uznáním úlohy učitele ve výuce. Je při tom nezbytné si uvědomit, že učitel může mít v jedné třídě autoritu a v druhé nikoliv. Zcela zásadní roli při tom hraje vzájemný pocit důvěry. Jde o neformální autoritu, která do značné míry vychází z osobnosti učitele a jeho profesních

dovedností. Neformální autorita je někdy označována také pojmem přirozená autorita (Valešová, Kasíková a Bureš 2011).

Formální a neformální autorita jsou velmi úzce spojeny. Z tohoto důvodu jde proces získávání formální a neformální autority ruku v ruce. Tento proces je možné rozdělit do dvou fází. V první fázi, kdy učitel přichází do třídy, staví na formální aktivitě. Ta je mu dána jeho postavením a může se o ní v prvních chvílích opřít. Důležité je, aby dal najevo, že je jeho autorita legitimní. Měl by být schopen svou autoritu sebejistě uplatnit. Ve druhé fázi může začít budovat svou neformální autoritu. Přejít od formální k neformální autoritě by měl být pozvolný a nenásilný. Významnou roli v tomto procesu hrají zejména pedagogické schopnosti učitele ale také jeho další kompetence. Velice důležité je, aby učitel jednal s žáky s respektem. Učitel by měl být schopen získat úctu žáků, kteří by si ho měli vážit (Průcha, 2009). Autoritu je však možné dělit také podle toho, do jaké míry je ostatními uznávána na skutečnou a zdánlivou. Podle Koláře (2012) je pro skutečnou autoritu charakteristická vysoká míra vstřícnosti ostatních. Ti jsou ochotni její pravidla a pokyny respektovat a následovat je. Působení skutečné autority má často za následek větší nasazení ostatních a vyšší míru soudržnosti ve skupině. Osoba se zdánlivou autoritou nemá důvěru ostatních a ti proto nejsou ochotní plnit její nařízení.

4.1 Faktory ovlivňující autoritu učitele ve výuce

Pro učitele může být velice náročné získat si u žáků autoritu. Existuje totiž celá řada faktorů, které mají vliv na proces budování autority. Každý učitel má formální autoritu, která je mu dána jeho postavením v rámci školy. Učitel si však v rámci svého působení ve třídě buduje také neformální autoritu. Proces budování autority je ovlivněn celou řadou vnitřních a vnějších faktorů. Mezi vnitřní faktory patří zejména osobnost učitele. Do skupiny vnějších faktorů patří hlavně klima školy nebo postoj společnosti k učitelské profesi.

V 90. letech 20. století byl pod vedením prof. Pařízka v České republice realizován výzkum zaměřený na autoritu učitele. Výzkumu se účastnilo 3 118 respondentů ze středních odborných škol, středních odborných učilišť a gymnázií. V rámci výzkumu bylo mimo jiné sledováno, jaké faktory mají vliv na neformální autoritu učitele. Jedná se zejména o následující (Havlík, 1998):

1. Odbornost učitele: v rámci výzkumu se ukázalo, že existuje silné spojení mezi odborností učitele a jeho autoritou. Zejména na střední škole je to velmi silná složka autority. Na druhou stranu je nutné uvést, že žáci více než neobornost

učitele odsuzují postoj nadřazenosti nad žáky. Učitelé, kteří se chovají nadřazeně, nemají ani autoritu, ani oblibu.

2. Pedagogické dovednosti: jedná se o schopnost učitele vyložit učivo a přesvědčit o jeho správnosti a praktickém využití žáky. Mezi pedagogické dovednosti patří také schopnost definovat problémy a argumentovat. Autoritu nemá podle výzkumu učitel, který je zbytečně přesvědčuje o tom, co je přesvědčivé samo o sobě. Důležité je také, jak učitel pracuje s fakty, jak umí zorganizovat práci žáků atd.
3. Osobní vlastnosti učitel: žáci oceňují zejména upřímnost, spravedlnost, čestnost, pravdomluvnost, trpělivost, rozhodnost, důslednost, skromnost, klidné vystupování. Souhrn těchto vlastností vede k tomu, že žáci mají k učiteli pozitivní vztah. Velice důležité je, aby šel učitel svým žákům příkladem. Není totiž jednoduché získat u žáků autoritu, ale je poměrně snadné ji ztratit. Žáci velmi často poznají, že učitele pouze něco hraje. Pokud učitel jedná autenticky, jsou žáci ochotni mu odpustit některé nedostatky. Proto je při budování autority důležité, aby byl učitel přirozený. Výzkum ukázal, že na autoritu nemá podstatný vliv věk nebo pohlaví učitelů. Důležitá je jeho osobnost.

Zcela zásadní roli při budování autority hraje osobnost učitele. Ta do značné míry určuje, jakou autoritu učitel bude mít. Míru autority však neovlivňují pouze osobní vlastnosti jedince. Určitou roli zde hraje také jeho pohlaví, věk, vzhled nebo všeobecné znalosti. V tomto ohledu je nezbytné si uvědomit, že učitel před své žáky předstupuje jako komplexní osobnost, a tak ho také třída vnímá. Všechny jeho charakteristické rysy tedy působí na třídu a odráží se v míře jeho autority. Holeček (2014) v souvislosti s touto skutečností hovoří o tzv. míře přitažlivosti učitele. Tento pojem je do určité míry možné popsat jako charisma nebo osobní kouzlo učitele.

Ne každý učitel má potřebné kouzlo osobnosti a je schopen si získat u žáků autoritu. Svě nedostatky v této oblasti však může kompenzovat svým přístupem k žákům. Úkolem učitele je v tomto ohledu budovat pozitivní klima ve třídě. Pokud se mu to podaří, získá ve třídě prostor pro realizaci jeho představ o výchovně vzdělávacím procesu. V takovém případě se může učitel ve své profesi seberealizovat. Pokud učitel vnímá svou práci jako povolání, má to pozitivní vliv na jeho autoritu (Kyriacou, 2008).

Určitý vliv na autoritu učitele má to, jak žáci přistupují ke vzdělávacímu procesu. Pro učitele je určitě snazší vybudovat si autoritu u žáků, kteří jsou k učení motivováni a mají k němu pozitivní vliv. Určitou roli hraje v tomto ohledu také vztah žáků k vyučovanému předmětu. Existuje poměrně silný vztah mezi oblibou vzdělávacího předmětu a autoritou učitele. V řadě případů je u žáků oblíbený předmět, který vyučuje učitel s přirozenou autoritou (Valešová, Kasíková a Bureš 2011).

Jak již bylo výše uvedeno, učitel může mít v některé třídě neformální autoritu a v jiné ne. Je tedy zjevné, že je proces budování autority ovlivněn také klimatem třídy. Na autoritu učitele má však také vliv klima školy a klima učitelského sboru. Žáci totiž vnímají to, jak se k sobě učitelé chovají. Pro každého učitele je velice náročné vybudovat si ve třídě autoritu, pokud o něm jeho kolegové hovoří negativně nebo ho zesměšňují (Průcha, 2009).

V neposlední řadě hraje významnou roli také názor veřejnosti na učitelskou profesi. V současné době prisuzuje veřejnost tomuto povolání značnou prestiž. Dlouhodobě se toto povolání objevuje v první desítce nejprestižnějších povolání v České republice. V praxi je však možné setkat se s celou řadou stereotypů spojených s tímto povoláním, které ho do značné míry dehonestují. Ve společnosti stále přetrvává názor, že toto povolání může v podstatě vykonávat každý bez toho, aniž by měl potřebné pedagogické vzdělání. Tuto skutečnost do značné míry podporuje dlouhotrvající diskuse o potřebě doplňkového pedagogického vzdělání a také absence karierního řádu učitelů. To vše má vliv na formální autoritu učitele (Valešová, Kasíková a Bureš 2011).

V úvahu je nezbytné brát také celospolečenský přístup k autoritě. V současné době se poměrně často setkáme s názorem, že ve společnosti panuje krize autority, která souvisí s odklonem od tradičních autorit. Ten podle odborníků souvisí se zklamáním z politických elit značným tlakem ze strany médií. Tato skutečnost se projevuje také ve vztahu žáků k autoritě učitele. Mertin (2015) spojuje krizi identity v oblasti školství s postoji rodičů. Ti jsou často v rámci své výchovy nedůslední, což se projevuje na ochotě dětí respektovat autoritu. Z tohoto úhlu pohledu má na autoritu učitele vliv také rodina. Základy budoucího vztahu k autoritě jsou tedy z tohoto úhlu pohledu dány v rodině. Pokud se rodiče snaží, aby je děti vnímaly primárně jako kamarád, odrazí se tato skutečnost také ve vztahu k učiteli. Například z pohledu Mikulkové (2015) děti potřebují mít ve svém životě autoritu, která by jim nabídla určitý řád. Absence řádu a hranic se následně negativně projevuje také ve vztahu ke škole a k učiteli.

4.2 Principy získání a udržení autority učitele

Podle Mertina (2015) platí, že dospělý má vůči dítěti vždy určitou autoritu. Důvodem je skutečnost, že je větší, starší, moudřejší, zkušenější atd. Ne každý dospělý je však schopen s touto autoritou správně zacházet. Z pohledu výchovy je důležité, aby byla udržena určitá konzistence v přístupu učitele k dítěti. Dítě by mělo být schopné předvídat, jak bude učitel na jeho jednání reagovat. Podle autora je také důležité, aby učitel žákovi pomohl ve chvíli, kdy má problémy při plnění jednotlivých úkolů. Ten si tak uvědomí, že se může na učitele s důvěrou v případě potřeby obrátit. Právě tato skutečnost posiluje jeho přirozenou autoritu. Při budování autority hraje významnou roli také sebejistota a rozhodnost učitele. Žák je schopen vycítit, pokud je učitel nejistý nebo se mu do činnosti nechce. V takovémto případě je často lepší přiznat svou nevědomost, která je zcela přirozená. Na druhou stranu není vhodné, aby učitel vystupoval v roli kamaráda. Důvodem je podle autora fakt, že by měl učitel plnit svou roli. Ne vždy je vhodné s žáky o všem diskutovat a snažit se je přesvědčit. Jsou situace, ve kterých musí být učitel rozhodný a prosadit si svůj názor.

Profese učitele je vždy spojena s určitou mírou autority, která vyplývá z jeho postavení. Jedná se o formální autoritu spojenou s tímto povoláním. Učitel by měl tuto svou autoritu prohlubovat a rozvíjet jí. K tomu je vhodné například systematické zvyšování odbornosti ve své aprobaci a v oblasti pedagogiky a didaktiky. K posilování formální autority slouží také systém odměn a trestů, která má ale většinou pouze krátkodobý charakter a z dlouhodobého hlediska má negativní vliv na klima třídy (Valešová, Kasíková a Bureš 2011).

Kyriacou (2008) vymezuje čtyři základní oblasti, na kterých je formální a neformální autorita učitele postavena. Podle autora by měl učitel zvládat následující oblasti, aby byl schopen získat udržet si autoritu.

- Ztotožnění se sociálním statutem učitele: s povoláním učitele je ve společnosti spojeno s určitou mírou úcty. Pokud je učitel v souladu se statutem, který tomuto povolání společnost přisuzuje, je schopen získat si také neformální autoritu.
- Odborné kompetence učitele: učitel by měl být odborníkem ve svém oboru. Pokud ho takto žáci vnímají, získá si u nich potřebnou autoritu. Neznamená to však, že by měl učitele všechno vědět a mít na vše odpověď. V řadě případů si učitel u žáků respekt získá i tím, že přizná svou nevědomost. Nikdy totiž není vhodné předstírat, že něčemu nerozumí, pokud tomu tak není.

- Řízení výuky: schopnost učitele efektivně vést edukační proces a řídit vyučovací hodinu má silný vliv na jeho autoritu. Vyučovací hodina by měla mít dynamiku, jednotlivé činnosti by se měly střídat a žáci by se měli do výuky aktivně zapojit. K získání autority přispívá také, pokud učitel vymezí pro fungování třídy jasná pravidla, na jejich dodržování bude trvat.
- Reakce na nežádoucí chování žáků: edukační proces je založen na vzájemné interakci mezi učitelem a žáky. Učitel se může dostat do situace, kdy žák reaguje nevhodně. V takovém případě záleží na tom, jak učitele zareaguje. Pro žáky je důležité zejména to, aby byl učitel spravedlivý.

Podobným způsobem vymezují zásady nezbytné k získání a udržení autority také Kalhous a Obst (2002). Podle nich hrají při získávání autority zásadní roli tři základní zásady. První je znalost vyučovaného předmětu. Důvodem je skutečnost, že si žáci cení odborných znalostí učitele a schopnosti se o tyto znalosti s žáky srozumitelnou formou podělit. Druhou významnou oblastí jsou schopnosti učitele vést vzdělávací proces. Učitel si získá autoritu tím, že pro žáky připraví zajímavou a poučnou hodinu, ze které si skutečně něco odnesou. Tento přístup je totiž motivuje dále se vzdělávat a poznávat okolní svět. Poslední oblastí je přístup k žákům. Učitel by měl být schopen stanovit v rámci vzdělávacího procesu takové cíle, který by odpovídali schopnostem žáků. Neznamená to však, že by jim neměl v rámci výuky předkládat náročný výzvy. Učitel by se měl zajímat nejen o prospěch žáků, ale také o jejich osobní život a v případě potřeby jim nabídnout pomoc.

Cílem učitele by mělo být získat si u žáků také neformální autoritu, která má při práci s dětmi větší význam. Šed'ová, Švaříček a Šalamounová (2012) vymezují základní principy, které by měl učitel respektovat, aby dosáhl žádoucí autority. Jedná se o následující doporučení:

1. Doporučení pro učitele, kteří sami sebe vnímají jako důsledné a autoritativní:
 - Komunikaci je vhodné zmírnit prostřednictvím humoru.
 - Mějte o žáky zájem – zjišťujte, co žáka baví, jaké jsou jejich zájmy mimo školu.
 - Ukažte žákům, že Vám na nich záleží – negativní hodnocení spojte se snahou motivovat je k lepším výkonům a rozvíjet jejich potenciál.

- Používejte netradiční formy výuky (projektovou výuku, skupinovou práci)
 - výuka by se neměla opírat pouze o učebnice, cílem je výuku zpestřit a žáky zaujmout
2. Doporučení pro učitele, kteří sami sebe vnímají jako přátelské a liberální:
- Stanovte pravidla třídy – pravidla by měla určit, jak bude třída fungovat, důležité je na dodržování pravidel trvat, učitel by měl žákům pravidla připomínat.
 - Pracujte s autoritou školní instituce – učitel má být respektován a neměl by zpochybňovat pravidla uvedená ve školním řádu.
 - Neangažujte se tolik ve vztahu k žákům – žáci nemusí mít učitele za každou cenu rádi.
 - Žáci nemusí být vždy spokojeni – žáci nemusí být vždy spokojeni a souhlasit s postupem učitele.

Neformální autorita vychází do značné míry z osobnostních kvalit učitele. Podle Střelce (2005) mohou k dosažení požadované autority přispět učiteli vlastnosti, jako je například spravedlivost, emoční stabilita, vyrovnanost a důslednost. Podobné vlastnosti jsou pro budování autority důležité také podle Dodala (in: Valešová, Kasíková a Bureš 2011). Ten vyzdvihuje následující vlastnosti – důslednost, čestnost, pozitivní vztah k žákům, spravedlivost, empatie, tolerance, rozhodnost, důslednost, takt a rozhodnost. Velice důležitou roli při budování neformální autority hrají také sociální dovednosti učitele. Aby získal učitel u svých žáků neformální autoritu, měl by být vůči nim otevřený, respektovat je a naslouchat jim. Pouze tak je schopen vybudovat ve třídě prostředí založené na důvěře a stát se jim oporou.

Také Vališová (1998) vymezuje předpoklady, které by měl mít učitel, aby byl schopen získat a udržet si u žáků autoritu. Jedná se zejména o osobnostní a odbornou úroveň učitele, který zahrnuje nejen znalosti v rámci aprobace ale také v oblasti řízení edukačního procesu. Schopnost nenásilnou formou motivovat žáky k učení a vzbudit v nich zájem o výuku. Zcela zásadní jsou také komunikační schopnosti. K získání autority přispívá zejména to, když učitel umí své žáky chválit a předat jim potřebnou zpětnou vazbu. Cílem totiž není žáka kritizovat, ale motivovat ho ke zlepšování. Pro učitele je také důležité, aby uměl pracovat se skupinou, řešit konflikty a vytvořit tak ve třídě příjemnou atmosféru. Zcela zásadní je při budování autority také vystupování učitele. Ten by měl být stabilní a klidný a jeho vystupování by mělo být kultivované. Pro udržení

autority je důležité také zdravé sebevědomí. V neposlední řadě hrají při budování autority významnou roli hodnoty a morální postoje učitele. Ten by však měl být otevřený vůči názorům ostatních.

Svobodová (in: Střelec, 2005) v rámci vztahu mezi vlastnostmi a autoritou učitele vymezila dva soubory vlastností, které mají vliv na rozvoj formální a neformální autority učitele. Podle autorky jsou pro budování formální autority důležité kognitivní vlastnosti, jako je odbornost učitele. V případě neformální autority hrají významnou roli vlastnosti osobního charakteru.

Někdy je autorita učitele chybně ztotožňována s jeho oblibou. Nezbytné je říci, že obliba učitele může mít vliv na jeho autoritu. Neznamena to však, že má každý oblíbený učitel u žáků autoritu. Rozdíl mezi oblibou a autoritou je v délce jejího trvání. Učitel je většinou oblíbený pouze ve chvíli, kdy je jeho jednání v souladu s představami žáků. Autorita je většinou dlouhodobá a může ji mít i učitel, který neplní přání svých žáků. Řada začínajících učitelů se snaží v prvních letech své profesní kariéry dosáhnout autority tím, že si s žáky vybudují přátelský vztah. Z tohoto důvodu mohou například snižovat požadavky kladené na žáky nebo se jinak snaží vyjít žákům vstříc. Není to však vhodná cesta. Učitel by nikdy neměl slevovat ze svých požadavků, protože je jeho hlavním úkolem dosáhnout vzdělávacích cílů (Obst Kalhous, 2002).

V souvislosti s touto skutečností je vhodné upozornit také na význam tykání ve vztahu k autoritě učitele. Na základních školách učitelé většinou žákům tykají, a ti jim vykají. Na některých středních školách někteří učitelé svým žákům vykají. Někteří učitelé však dovolují svým žákům, aby jim tykali. Tykání je při tom vnímáno jako určitá pocta nebo nabídka přátelského vztahu. Řada žáků by chtěla mít se svými učiteli přátelský vztah, který by byl stvrzen právě tykáním. Učitel by však měl vždy zůstat profesionálem a držet si od svých žáků určitý odstup. Nabídka autoritu může vést ke ztrátě autority, což je z pohledu učitele nežádoucí. Někteří odborníci však připouštějí výjimky. Například Tilinger (2014) je přesvědčen, že učitelé sportu mohou svým žákům po dlouholetém vztahu tykání nabídnout. Také učitelé anglického jazyka z řad rodilých mluvčích si s žáky tykají, což souvisí se sociolingvistickými pravidly tohoto jazyka.

5 Cíle a výzkumné otázky k analýze

Hlavním cílem této práce je zjistit, zda jsou teoretické postupy pro získání autority v souladu s postupy s učiteli z praxe. Dotazovanými respondenty budou učitelé, kteří jsou

kvalifikovaní pro výuku na druhém stupni základní školy, přičemž na druhém stupni základní školy v minulosti působili.

6 Metodika

Z metodického hlediska je využito hloubkového polostrukturovaného rozhovoru a interpretativní fenomenologické analýzy. Interpretativní fenomenologická analýza se zabývá zažitou zkušeností respondenta, přičemž se nejčastěji využívá na poli psychologie. Teoretickými východisky této metody jsou fenomenologie, hermeneutika, idiografický přístup a psychologie. Při užití této metody je kladen důraz na subjektivní prožitek dané zkušenosti a následné přisouzení významu ze strany respondenta. (Řiháček, Čermák, Hytych, 2013) Vhodné je využít menší množství respondentů, zpravidla 5 až 10. Jedná se o kvalitativní výzkum, jehož účelem je postihnout souvislosti týkající se sledovaného jevu a posléze je ucelit. V tomto případě se jedná o postihnutí elementů, které se týkají budování autority. Respondenti byli vybíráni z řad mých kolegů, současných a bývalých, podle míry projeveného zájmu, přičemž někteří oslovení účast na výzkumu odmítli. Mohlo se tak stát, protože neviděli smysl v realizaci daného výzkumu nebo se sami potýkají s problémem autority u svých žáků. To znamená, že účast ve výzkumu by je postavila do pozice, kdy by byli nuceni nepříjemné situaci čelit.

Sběr dat probíhal tak, že s respondenty byl zrealizován rozhovor, jenž vycházel z předem připravených otázek a několika doplňujících, bylo-li třeba něco vyjasnit. Otázky byly respondentům poskytnuty v předstihu. Z rozhovorů byly pořízeny audiozáznamy, podle nichž vznikaly autentické přepisy rozhovorů.

7 Rozhovory

7.1 Respondent 1

Respondentkou je zkušená učitelka matematiky s dlouhodobou praxí. Jeví se jako autoritativní. Na škole působí pět let. Rodiče ji respektují, děti se jí někdy bojí. Zároveň ji obecně vidí jako férovou učitelku.

Co pro Vás znamená autorita učitele?

„Že učitel je spravedlivej. Co slíbí, to dodrží. Samozřejmě může udělat chybu, ale tu chybu musí přiznat. A tím, že je spravedlivej, tak tím si myslím, že získá autoritu. Není to

o tom, že křičí, ale že děcka vědí přesně stanovený pravidla a mantinely, co můžou a co nemůžou. A když ví, co mohou a nemohou, a nepodrážíš je, tak si myslím, že tu autoritu si získáš. To bych viděla, jako autoritu učitele.“

Jaký význam hraje autorita učitele v současné škole?

„Řekla bych, že na to, jak učím pětatřicet let, tak je to čím dál horší a složitější. Autoritu učitele doma strašně podráží rodiče a média. Takže furt těžší pro učitele si autoritu získat. Podporu nemáme nikde. Ani od veřejnosti, ani od rodin (žáků), maximálně od svých kolegů nebo od vedení školy. Takže si myslím, že získat si autoritu v dnešní době je čím dál těžší.“

Jak by měl učitel postupovat, aby si u žáků získal autoritu?

„V první hodině by se měl učitel představit, říct žákům pravidla, zjistit jména dětí, říct jim, co přesně od nich očekává a co oni můžou očekávat od něj (od učitele). Nebude jim dělat podrazy a naschvály, ale že taky od nich čeká férový jednání, že když udělají chybu nebo něco poruší, tak že by byl rád, aby se přiznali. A naopak, když učitel udělá chybu, tak se taky přizná. Učitel není neomylný, chyby děláme všichni.“

Jaké by měl učitel mít vlastnosti, aby si u žáků získal autoritu?

„Měl by být férovej, měl by být empatickej, ale ne že toho člověka úplně rozebírá. Měl by se zeptat a nejt do hloubky, nejsme psychologové ani psychiatři. Kdybych to měla shrnout, tak by měl být férovej, chápavej, důslednej. Především důslednej.“

Myslíte, že u svých žáků máte autoritu?

„Já osobně si myslím, že jo. Ale je to od každé třídy. Protože v každé třídě je to jiný. Učitel musí postupovat jinak. Jinak s nima pracovat. Ale myslím si, že tu autoritu mám.“

Jedná se o přirozenou autoritu nebo získanou?

„Jako získávám autoritu praxí. Přirozenou autoritu by měl mít každej učitel nebo člověk, kterej hodlá pracovat s dětma, tak by měl nějakým způsobem zjistit, jestli tu přirozenou autoritu má. Já jsem třeba dělala vedoucí v pionýru. Jezdila jsem na tábory. A tím jsem zjistila, že je děti můžu nějakým způsobem manipulovat do toho, co chci, aby dělaly. Nedá se to vyřvat. Navíc já jsem z rodiny učitelů. Takže si myslím, že spíš přirozená. Ten, kdo ji nemá, tak se to dá naučit a získat, ale o to to má těžší. „

Pokud jde o získanou autoritu, jak jste ji získala?

„Praxí. Všichni děláme chyby. Komunikací s děckama. Tím, že jsem jezdila s děckama na tábory, když jsem byla mladší. Je to dlouhodobej proces.“

Co Vám ublížilo, když jste si získávala autoritu?

„Asi nic konkrétního. Vždycky, když se najde nebo našlo něco, co bylo špatně. Na co děcka nereagovaly dobře, tak se nad tím zamyslím a pak už to znova nedělám. Oni totiž ty děcka jsou strašně upřímný. To, co si myslí, to ti řeknou. A ty si z toho buď něco vezmeš a uvědomíš si: „Aha, tak tohle je blbě.“ Nebo to vypustíš, ale to Ti ten případnej problém moc neřeší. Ale konkrétně chyby, který jsem udělala, byly třeba, že jsem se někoho až moc ptala na citlivý téma nebo jsem někoho jsem zvolila třeba špatný slova řekla jsem něco, co vyznělo hůř, než jsem myslela. Nebo jdeš víc pod povrch nějakýho problému a nejde to a nesmíš. A když už nevíš, tak uvědomit rodiče. Nebo když jsem se někoho dotkla, tak jsem uvědomila rodiče. Jo, už jsem si vzpomněla. Žáka XY jsem vloni vylískala, protože mi ruply nervy. Pak jsem šla za vedením a říkám: „Dívejte se, já jsem ho zlískala. Jo, neměla bych to. Já dám klidně výpověď“, ale už to nešlo.“

Kde jste bral/a inspiraci k tomu, jak si získat autoritu?

„Měla jsem skvělý učitelky matematiky. Na základce jsem měla úžasnou matikářku. A pak jsem měla výbornou učitelku na gymplu. A tak celkově jsem měla štěstí na učitele, i když teďka je jiná doba. Jasně, že jsem měla učitelky protivný a tak. Ale vždycky si vzpomeneš na učitele, kterej byl přísněj, kterej tě něco naučil a kterej po tobě chtěl nějaký pravidla a mantinely. Já měla třeba takovou chemikářku. Všichni jsme z ní měli strach, ale když si to vezmu zpětně, já jsem si od ní hodně vzala. Měla nastavený mantinely. To, co řekla, to platilo. Věděla jsem, na čem u ní jsme, i když byla hodně přísná. Takže celkově asi od učitelů, který mě učili a který mi něco dali.“

Co je při získávání autority nejdůležitější?

„Nejdůležitější je férovost. Co slíbím, to dodržím. A když to nedodržím, tak se musím omluvit a zajistit nějakou nápravu. Aby to ty děti viděly, že učitel je taky jen člověk, ale umí se přiznat a omluvit se.“

Do jaké míry hraje roli při získávání autority klasifikace a do jaké míry osobnost učitele?

„Já bych řekl, že je to padesát na padesát. Musí vědět, že jim nedáš nic zadarmo. Musí vědět, že klasifikuješ podle nějakých tabulek. Musíš mít nějakou bodovou stupnici, aby věděli, co čekat. Je to zajímavá. Tu osobnost učitele jsme zmiňovali. Je ale fakt, že já jako matikářka mám daleko jednodušší klasifikaci. Proto si myslím, že je to padesát na padesát.“

Je pro začínající učitele podle Vašeho názoru těžké získat si autoritu ve srovnání se zkušenějšími kolegy?

„Já si myslím, že je to pořád stejný. Společnost se vyvíjí. Všechno se vyvíjí. I před pětatřiceti lety bylo těžké získat si autoritu, ale teď si myslím, že je to stejný. Jo, vždycky každé na začátku dělá chyby, ale to bylo stejný i dřív.“

Jaký vliv mohou mít Vaši kolegové na získání si autority?

„Myslím si, že zanedbatelný. Autoritu si musí člověk získat sám a ne s pomocí kolegů. Kolegové mohou poradit v maličkostech, ale na jedinci je zda je poslechne a něco si z toho vezme nebo ne.“

Čím Vám nejvíce kolega při budování autority pomohl?

„Mně nikdo s budováním autority nepomáhal. Všechno jsem řešila citem. Všimla jsem si jak, mí kolegové řeší určité situace a přemýšlela jsem, zda bych to řešila stejně nebo jinak.“

Čím Vám nejvíce kolega při budování autority uškodil?

„Měla jsem štěstí, mně nikdo neuškodil. Myslím si, že by kolegové neměli s žáky řešit osobní nebo profesní problémy svých kolegů.“

Je podle Vašeho názoru nutné autoritu udržovat a obnovovat? Pokud ano, jak?

„Když už si jednou tu autoritu získáš, tak ji přece nemusíš obnovovat, když ji získáš. Nesmíš akorát dělat chyby, abys ji ztratil. Když už máš autoritu a držíš se toho, cos těm dětem řekl, tak není nutný si tu autoritu nějak obnovovat.“

Jde znovu získat autoritu, pokud ji učitel ztratí?

„No jde, ale je to strašně těžký. V té třídě se to s tebou pak táhne a dá to hrozně práce to napravit.“

Jakým způsobem si autoritu udržujete?

„No dělám to samý, co dělám vždycky.“

Jaká jsou úskalí budování autority u žáků poruchami chování?

„Jestliže má někdo poruchu chování, tak už diagnóza naznačuje, že práce s takovým žákem bude problematická. Nebude mít základní návyky z rodiny, nebude uznávat autoritu učitele, neudrží pozornost, zapomínají a tak dál. Pozorováním žáka v hodině se učitel musí snažit najít způsob, jak s ním pracovat. Rozhodně žádné velké ústupky, musí si ho učitel víc všímat a kontrolovat ho.“

Co se Vám osvědčilo při budování autority u žáků s poruchami chování.

„Přísnost, disciplína. Co řeknu, musím splnit. Jasně stanovené mantinely chování. Pokud se v hodině chová slušně, pracuje na závěr, je důležitá pochvala.“

Co nejvíce oslabuje autoritu učitele?

„No já si myslím, že média a rodiče. To autoritě hrozně škodí, hlavně v týchle době. Před pětatřiceti lety rodiče školu docela podporovali, i když k něčemu měli třeba výhrady. To, co se s českým školstvím stalo je věc rodičů, který dětem ustupují a nevěnují se jim. Média to zase způsobují tím, že všude píšou, jak máme strašně vysoký platy, i když je to často informace vytržená z kontextu. Nebo se taky píše o tom, že učitelé mají furt prázdniny. Vůbec si neuvědomují, že učitel nepracuje jen osm hodin denně. Už nikdo ale nepíše o přípravách a opravování nebo o řešení třídnických věcí.“

Vyhodnocení:

Z rozhovoru vyplývá, že paní učitelka tíhne k autoritativnímu stylu výuky. Soudím tak, neboť sama zpětně oceňuje autoritativní přístup u svých učitelů a volí i příléhavé slovní prostředky (např. manipulovat.) V rozhovoru akcentuje zejména důležitost spravedlnosti a schopnosti uznat svoji chybu, čímž se v kapitole 4.2 shoduje s Kyriacou. S Kalhousem a Obstem se paní učitelka shoduje v tom, že je důležité žákům nabízet pomoc. V čem se paní učitelka však neshoduje s nikým, je kladení velkých nároků na žáky a přísnost. To však neznamená, že to musí být nutně neúčinné nebo kontraproduktivní. Paní učitelka říká, že získat si autoritu je obtížný proces, který neulehčuje vnímání učitelské profese

médii, což má posléze vliv i na rodiče. To naznačuje její nespokojenost s vnímání profese učitele obecně napříč celou společností. Média podle ní podrývají autoritu učitele tím, že zmiňují vysoké platy a volno učitelů. Zde naznačuje, že by se situace mohla zlepšit tím, že by média zasvětila veřejnost o kompletní náplni práce učitele, přičemž zmiňuje přípravy na hodinu a řešení třídnických záležitostí což se často odehrává i po skončení pracovní doby. Negativní vliv rodiny na autoritu učitele spočívá, podle paní učitelky, v liberální výchově, což je v rozporu s její, značně autoritativním pojetím výuky. Při získávání autority se respondentka postupovala metodou pokus-omyl a neinspirovala se v žádné teoretické publikaci. Jako svůj největší přešlap v kariéře hodnotí situaci, když u žáka použila fyzický trest. Vzory jí byli učitelé, které sama považovala za dobré a férové. Podle ní je budování si autority značně intuitivní proces kvůli unikátnosti každé situace a každého jedince.

Autoritu považuje za trvalou, pokud učitel nejedná proti principům jejího získání, přičemž případnou ztrátu autority lze napravit jen těžko.

7.2 Respondent 2

Respondentem je pan učitel, středně zkušený. Respondent na škole vyučuje tělesnou výchovu, zeměpis, fyziku. Je školním metodikem prevence a nově plní roli zástupce školy. Mezi kolegy a dětmi je oblíbený. Ve volném čase inklinuje ke sportu, což se projevuje na jeho povaze skrze vůdčí rysy. Zájem o sport rovněž potenciálně vytváří prostor pro sdílení společného zájmu, jako např. podpora stejného sportovního týmu.

Co pro Vás znamená autorita učitele?

„Tak, já si pod tím představuju to, že mě žáci poslouchaj, že víst výklad tak, jak chci. Že nemusím nikoho neustále napomínat, že mě berou žáci takovýho, jaký jsem. Tak asi tak.“

Jaký význam hraje autorita učitele v současné škole?

„Určitě když si vezmu takhle, jakože v současné škole, tak v minulosti to bylo určitě o něčem jiným. Když měly děti ještě mít ruce za zády a sedět tam jako zařezaný, hlásit se, jinak tam vlastně bylo slyšet špendlík, že jo, když měl výklad učitel, tak to už dneska určitě není a myslím si, že to jako je dobře. Nicméně zas by to v nějakých mantinelech mělo bejt, jo? Takže určitě se to polevuje, ale zas bych já, nebo já aspoň tak to mám, že nějaká disciplína, nějaká autorita bejt měla.“

Jak by měl učitel postupovat, aby si u žáků získal autoritu?

„Tak jak by měl postupovat. Tak podle mě je těžký si nějak tu autoritu vydobýt. Výhodou je u mě, si myslím, je vůbec, výhodu mají učitelé, to znamená jako muži. Kdy mají podle mě ve většině případů přirozenou autoritu, ale musej si ji nějakým způsobem dobývat, tím že to je to školství je plný žen tak si myslím, že ti žáci i toho učitele, toho chlapa uvítají spíše. To znamená, už když tam vejde, tak je to jiný, než když tam vejde učitelka. Samozřejmě jsou výjimky, jo ale vidím to takhle. To znamená nějaká přirozená autorita. Takže nevím ani jak bych si, nemám problém s autoritou u dětí, takže nedokážu asi úplně dobře odpovědět, jak bych to řešil.“

Jaké by měl učitel mít vlastnosti, aby si u žáků získal autoritu?

„Tak já se snažím tak nějak, abych se nějak udržel alespoň tu autoritu, tak určitě bejt spravedlivej, to je podle mě, nebo já to tak beru, jako velice důležitý. To znamená k nikomu se víc jako nevzhlížet, nepřiklánět se k nikomu a naopak nikoho zase neshazovat. Takže bejt spravedlivej a spravedlivej sám k sobě. To znamená, když já udělám nějakou chybu, tak ji přiznám. Říkám neustále, že jsme jenom lidi a že tu chybu udělám i já, ať mě na ni klidně upozorněj, já se určitě neurazím nebo nebudu někoho ještě osočovat jako: ‘co si to dovoluješ?’ a podobně. Jo. A určitě si nechtít vydobýt nějakým takovým agresivním stylem jakože opravdu Igor Hnízdo jo že prostě: ‘Budete zticha!’. Já myslím, že to je kontraproduktivní v tomhle ohledu. Když někdo na tom opravdu jako lpí, že je strašně moc drsnej, tak si myslím, že to moc jako nefunguje.“

Myslíte, že u svých žáků máte autoritu?

„Myslím si, že ano.“

Jedná se o přirozenou autoritu nebo získanou?

„Myslím si, že spíš přirozená, tak jak jsem mluvil už na začátku, tím že jsem teda jako chlap, tak si myslím, že jakoby přirozená. Tím, že i mám jako tělocvik a tak, kde člověk musí opravdu víc jako houknout a tak. Takže si myslím, že jako jo.“

I když si myslíte, že máte přirozenou autoritu, tak je něco, co vám pomohlo tu autoritu upevnit?

„Už jsem, jakoby budu navazovat na to, že ta spravedlnost, jo, to že jsme neustále jenom jako lidi, že ukážou víc svojí jako slabší stránku jo? Nebo že si můžou udělat nějakou

chybu. Takže z tohoto toho hlediska a určitě co využívám také jako legrace aby byla. Jo samozřejmě nějakých mezích jo, ale takový aby to bylo uvolněný trošičku ta atmosféra. Aby tam nebylo to no. Určitě jako legraci mám rád normálně, že jo prostě v běžném životě, tak rád jako zavtipkuju nebo udělám nějakou jako lepší atmosféru v té třídě. Takže to si myslím, že se třeba dá taky, ale naopak zase když někdy bude někdo se snažit dělat legraci, tak spíš to z té autority jako padá jo, že to spíš je opravdu jako těžký.“

Setkal jste se někdy s autoritou charismatu? Čím konkrétně dokázal na žáky zapůsobit učitel s takovou autoritou?

„Tak já když si jako obecně teďka vzpomenu jako autorita, tak si vzpomenu na svoje dětský léta na základku, kde jsem jako vzhlížel k učiteloj jako zeměpisu a tělesný výchovy, to mě vlastně donutilo nebo tak nějak motivovalo k tomu učit na základní škole a dokonce i podobný aprobace. A to byl přesně učitel, sportovec, ten jenom když už vešel do třídy, tak prostě všichni když jsme byli fotbalová třída takových jako grázlíku atak, tak se všema jako nebo jako všichni s náma měli problém, tak tady jako vešel a nikdo si nedovolil jako vůbec nic. Takže vyloženě fakt tohle to byla přirozená autorita nejvyššího kalibru. Vzhlíželi jsme k němu taky, protože hrál fotbal, jakože měl stejný zájmy a opravdu jsme si jako nic k němu nedovolili. Nějak jako získat je těžký.“

Jednalo se čistě o vnímání toho, že on byl fotbalista a sportovec nebo dělal něco jinak než třeba ostatní učitelé, které jste třeba zlobili?

„No byla to taková jako modla pro nás určitě a další věc on byl takovej ráznej, že fakt si pamatuju různé hlášky, který jakoby měl, čili ten zeměpis byl jo, že to několikrát opakoval a jako přehrával jako herec. My jsme se samozřejmě jako zasmáli, ale fakt jako těžko se to jako popisuje, ale tedleten učitel mě jako hodně ovlivnil.“

Jakou největší chybu jste během získávání autority udělal a co z toho vyplynulo?

„Určitě když jsem jakoby začínal, tak jsem byl takovej, že jsem byl jako mladší tak jsem měl podle mě jako, jako určitě jsem měl blíž k těm devátákům přišlo mi strašně, že jsme jako vrstevníci jo, dneska už je opravdu ten rozdíl větší. I když ještě jako si myslím, že nejsem tak jako starej, tak jsem s nima byl moc kamarádskej ještě jsem si říkal, že začátku spíš být ostřejší a povolit se dá vždycky, obráceně to jde těžko. Tak tady s těma devátákama se mi to úplně, byli to moji první deváťáci, když jsem začínal jako úplně nepovedlo jo, že jsme tam byli takový jako spíš kamarádi. A pak když už jim to třeba jako

docházelo, že už je to jako moc, Tak už těžko se dalo dát zase konec. Takže to spíš vzít jako obráceně ne, že bejt nějaký jako pes, ale prostě povolit se dá vždycky, utahovat je zase těžší.“

Kde jste bral inspiraci k získávání si autority?

„Inspiroval jsem se, to jak jsem odpovídal, u toho svého učitele zeměpisu na základní škole, kde to bylo opravdu jako přísněj, ale přitom s ním opravdu byla jako legrace, takže tam jako inspirace obrovská.“

Inspiroval jste se v nějakých teoretických pramenech?

„Spíš tohleto no intuitivně, protože literaturu jsem nikdy takhle moc nepoužíval. Samozřejmě jako na vysoký škole do nás něco vkládali a sypali, ale jinak jako hlavně takhle.“

Jakou vlastnost považujete při získávání autority nejdůležitější? Proč?

„Já jsem teda zmiňoval asi se budu jako opakovat, ale fakt jako ta nejdůležitější je podle mě spravedlnost. Tak já to vnímám.“

Máte pro to nějaký specifický důvod?

„Zase to můžu klidně vztáhnout k tomu učiteli, kterej byl opravdu na tý základní škole přísněj, ale přesně jako spravedlivej. Jo tam se psala nějaká prověrka, tak přesně jako bodování jo nazdar. Ať to byl kdokoliv, dneska s tím neprojdou, máš prostě o půl bodu, bohužel, žádný city tam. Tohleto určitě.“

Takže podle toho, že jste si na tom učiteli tohohle nejvíce vážil?

„Přesně tak.“

Do jaké míry hraje roli při získávání autority klasifikace a do jaké míry osobnost učitele?

„Tak klasifikace to je takový, že ožehavý téma. Když jsme se zrovna o tom bavili ať už třeba v první třídě, že se třeba vůbec neklasifikuje, že se tam nedávají žádné známky, jenom nějaký slovní hodnocení a podobně. Nebo pak v tadytěch vyšších stupních je to zas taková, o čem jsme se už bavili, pokud si to budu strašně jako vynucovat, tak je to kontraproduktivní, že se mi to spíš jako vrátí, že jako já mám tu moc, vám tady ted'ka

udělám, ze života peklo, tak to prostě podle mě nemůže vůbec fungovat, musí tam být nějaká taková harmonie, nějaká spolupráce, nebo spíš že tak nějak jeden druhého respektujeme. Takže tohle já moc jako nevyužívám. Ani třeba poznámky jako já moc nedávám, protože, ne že bych je nemohl dát, to není jako, že bych byl perfektní učitel, že by si to nikdo nezasloužil, ale já ho spíš jako nějak umravním během té výuky než jako nějakou poznámkou. Konec konců někteří rodiče to pak stejně jenom přečtou a ještě si z toho dělají spíš legraci a nemá to potom žádný efekt.“

Nemyslím jenom klasifikaci k využívání autority, ale že i ti žáci pak mají daný předmět v podvědomí.

„Jo určitě když to tady říkáš takovýmhle způsobem, tak třeba určitě se jinak bude učiteli učit matematika a jinak se mu bude učit etická výchova nebo hudební výchova. Tu matiku víc potřebuju, připravuju se na přijímačky, je to důležitý pro život. Ta výtvarka to je určitě jiný. Sice učím tělesnou výchovu, ale to je tam taky trošičku jiný k tomu sportu, tak určitě tohle to v tom tu roli hraje. Cítím to, že to je jiný.“

Jak autoritou zařídit klid během výuky? Uveďte klidně i na kolegovi/vašem učiteli.

„Zas budu zmiňovat toho máho učitele, který mě hodně ovlivnil. Když vezmu kolegy, tak to je, váže se to zase k té matematice. Ať je to třeba učitelka XY (naše kolegyně). Já jsem měl třeba matikářku, taky když si třeba vzpomenu, tak jak na střední, tak na základní škole, to prostě jelo, protože to je zase jako věda o které není zase jako radno diskutovat. Tam je prostě jako jasné řešení. Máš, nemáš. Vyšlo ti, nevyšlo. Takže tam to může být ratatata. V dějepise, v etice to zase bude o něčem jiným, když tam je nějaká jako diskuze. Odkázal bych se tady jako na kolegyni, nebo vůbec na matikáře, kerý znám, který mě jako učili nebo jsou tady, nebo byli matikáři.“

Je pro začínající učitele podle Vašeho názoru těžké získat si autoritu ve srovnání se zkušenějšími kolegy?

„Tak vnímám, že asi to rozdíl bude. Už jsem to zmiňoval tu moji první devátou třídu, která byla. přišlo mi, že to byli skoro moji ‘vrstevníci’. Měli jsme k sobě určitě blíž než starší kolega. Ale zas když bych bral jako staršího kolegu, nebo jsme tady měli taky hodně kolegyn, jako v důchodovém věku, tak ty děti, už jak tam je ten rozdíl obrovské, tak už tu autoritu tolik jako nevnímají. Nemůžou se spolu bavit o nějakých jako společnejch

zájmech nebo jako o něčem. Že tam ty nůžky jsou tak rozevřeny, že tam je to opravdu těžký.“

Jaký vliv mohou mít Vaši kolegové na získání si autority?

„Ať už třeba jako pomoc nějaká, že třeba řekne, jestli to takhle vnímá, jestli bys měl víc přitlačit, jo ty jsi na ně moc hodnej nebo když chodím kolem třídy a je tam jako nějaký bugr jo, tak určitě se to asi dá. Nejhorší potom je, když jako ti kolegové o tobě mluví před třídou a ty tam nejsi. Takový to: jojo jakou hodinu jste tam teďka měli to je hrozně debil, to byl tenhle, aha tak to nic. To má podle mě obrovské vliv i když to slyšej od někoho dospělýho, nebo z učitelskýho sboru a že nesouhlasím s tímhle s tím svým kolegou, tak to je, že to podlomí jako úplně neuvěřitelně. Proto já tohle nikdy nedělám a vůbec se o to ani o kolegách/kolegyních nebavím. I když se na něco zeptaj nebo si stěžujou, tak já neřeknu, jo to máte pravdu. Spíš by ten učitelskej sbor měl bejt tak nějak spolu jako za jedno. I když si myslím, že mají třeba trošku pravdu, tak určitě ho nepotopím. Naopak spíš pak řeknu, nebo budu se snažit vysvětlit, že to taky není jednoduchý, jakože si na tebe taky stěžovali. Pomocť spíš takhle než jako, že si ještě zvyšovat kredity jako: jo to máte pravdu, to je opravdu blbec nebo tak.“

Čím Vám nejvíce kolega při budování autority pomohl?

Vizte výše.

Čím Vám nejvíce kolega při budování autority uškodil?

„To je teďle ten takovýhle případ, ale jako spíš ho takhle vnímám já, ale ne že by se tohle stalo mě, že by mi takhle někdo uškodil nebo se to třeba ke mě ani jako nedostalo, ale je to možný.“

Je podle Vašeho názoru nutné autoritu udržovat a obnovovat? Pokud ano, jak?

„Tak jednou když už tu autoritu jako máš, tak například na malý základce si to ty děcka jako řeknou a vnímají toho člověka, i když je jako neučí. Má to už nějakou svoji formu a děti to vnímají. Něco jinýho asi bude na velký škole, kde se vidíme skoro poprvý, někde v jídelně a pak najednou je učím. Tam určitě se musí začít jako od začátku, jak jsem říkal spíše jako tvrděj a pak jako povolovat než obráceně. Ale myslím si, že tohle to máme ulehčený menší školou.“

Jaká jsou úskalí budování autority u žáků poruchami chování?

„Tam je to asi těžší, když si představím některý žáky, že na některé stačí křiknout nebo zvýšit hlas a už jako ví, že jsou nějaký meze. Kdežto tydlecty děcka s poruchou chování, tam je to opravdu těžší no. To znamená, zase se s nima musí pracovat trošku jinak. Jak je to s každým děckem na někoho se křiknout může. Ať to vidím třeba i na tělocviku na některé nemůžu zase křiknout jinak se tam rozsype, takže je to těžký a nenapadá mě konkrétní případ nebo jak bych to nějak jako řešil. Ani jsem nemusel nějak výrazně řešit no.“

„Co se Vám osvědčilo při budování autority u žáků s poruchami chování.“

„To nemůžu asi sloužit úplně v tomhle případě a to nechci.“

Jakým způsobem si autoritu udržujete?

„Jak jsme to řekli, že nad tím nijak jako neuvažuji. Mám tady nějaký kredit, který si s sebou tak nějak táhnu a neměním to nějak, jakože by na začátku školního roku a tak nějak se snažím být sám sebou.“

Co nejvíce oslabuje autoritu učitele?

„Tak kdybych měl vytáhnout tak možná třeba nejvíce ty kolegové nebo ty kolegyně, který podrazej toho učitele, že jako si snaží tak nějak budovat tu autoritu a najednou ne ten vůbec. Takže to je určitě jedna věc, kterou jako vnímám velice jako důležitou, která to dost ovlivní. Asi možná tudlectu bych jako vypíchl.“

Vyhodnocení:

Pod pojmem autorita si pan učitel představuje být přijímán takový, jaký je. Autorita je stále velmi důležitá, ale neměla by být tak tvrdě vynucována a často podpořena atmosférou strachu. Při budování autority může podle respondenta pomoci, když je učitelem muž a také nižší věk vyučujícího. Pozitivní vliv může mít kolega při udílení rad. Respondent naopak tvrdě odsuzuje nekolegialitu a nejednotnost panující v učitelském sboru. Při budování autority u žáků s poruchami považuje za přínosné zvolit spíše vstřícnější přístup, přičemž si uvědomuje jejich odlišnost v jejich vnímání. Jako svou největší chybu hodnotí navázání příliš kamarádského vztahu s žáky. Současně zde je náznak vnímání krize autority učitele, kdy pan učitel zmiňuje, že učitelé si z udělené

poznámky dělají legraci. Klíčovým byl pro inspiraci vyučující ze studentských let. Na něm si pan učitel nejvíce vážil toho, že byl přísný a spravedlivý. Pan učitel zmiňuje, že na získání autority může mít i vliv vyučovaný předmět a to buď pro jeho atraktivitu nebo důležitost. Působí-li učitel delší dobu na jedné škole, může jeho autorita vyplývat i reputace, kterou si daný učitel v dané škole vytvořil.

7.3 Respondent 3

Respondentkou je učitelka, jež vyučuje anglický jazyk. Rovněž také působí na prvním stupni. Jedná se o zkušenou paní učitelku. Na škole se jí dostává respektu díky jejímu charismatu a i pověsti, která ji předchází, neboť na škole působí dlouhou dobu. Mezi kolegy se těší oblibě mimo jiné i pro svou rozhodnost.

Co pro Vás znamená autorita učitele?

„Autorita učitele, tak určitě, že má nějakou přirozenou respekt u dětí. Že s ním jedná korektně a slušně, plní zadané úkoly, určitě bych to nebrala jako příkaz a že vlastně nejen žáci, ale i rodiče tu autoritu učitele uznávají a ne, že dítě něco provede a oni řeknou no jo ten učitel je špatnej a tak. Takže jakoby tam je ten respekt i ze strany rodičů.“

Jaký význam hraje autorita učitele v současné škole?

„No tak já bych řekla, že v současné škole je to daleko důležitější než kdykoliv dřív, takovou tou dobou a uvolněnými mravy a vlastně to postavení učitelů v dnešní době, není jednoduchý, ani protože prostě ani v těch rodinách tu autoritu neuznávají prostě.“

Jak by měl učitel postupovat, aby si u žáků získal autoritu?

„Toť otázka no, já si myslím, že hodně dělá za první přirozená autorita, ať už na první dojem, jak ty žáci toho učitele vnímají a rozhodně si ji nezíská tím, že na ně bude vyloženě pedantskej, ale zas ne úplně kamarádskej něco mezitím.“

Jaké by měl učitel mít vlastnosti, aby si u žáků získal autoritu?

„Tak určitě spravedlnost, korektnost, určitě přátelský přístup, ale ne úplně, protože pak ty děti toho zneužívaj.“

Co myslíte tou korektností. Co si pod tím představujete?

„Co si pod tím představuju no ... (zamyslí se) Férový jednání vůči všem dětem a uznání chyby nejen dětí ale i svý, který ten učitel udělá, protože jsme taky jenom lidi. Takový to férový korektní jednání, Nevím, jak bych to líp vysvětlila.“

Myslíte, že u svých žáků máte autoritu?

„Tak vzhledem k tomu, že teď mám teda jako prvňáčky, tak teda bych řekla, že ke mě hodně vzhlížejí, ale paní učitelka říkala, že na druhým stupni, asi tím že je znám od mala, tak bych řekla, že docela jo, že mě docela berou.“

Jedná se o přirozenou autoritu nebo získanou?

„Tak myslím si u mě, že to je přirozená, spíš přirozená.“

Proč si to myslíte?

„Nevím, asi to ve mně prostě nějak je. Já jsem nikdy jakoby nechtěla učit a zkusila jsem to a ono to šlo.“

Setkala jste se někdy s autoritou charismatu? Čím konkrétně dokázal na žáky zapůsobit učitel s takovou autoritou?

„Tak to si nejsem jistá, možná někdy jo no. Třeba holky vzhlížejí k mladýmu panu učiteli, tak ho prostě poslouchají, protože chtějí zapůsobit a to si kluci na mladou učitelku... Nevím, asi tak. Pro mě byl autorita matikář na střední škole. Protože byl ráznej, zdál se ale do té doby než si jedna holka vybrečela lepší známku, tu autoritu u mě ztratil.“

Jakou největší chybu jste během získávání autority udělal/a a co z toho vyplynulo?

„Ty brďo no to je otázka. Jako já co bych asi řekla, ale to je zase vyplývá s těma létama zkušeností, že dříve jsem tak jako vybuchla, ječela a teďka bych řekla, že to řeším víc s rozvahou ty věci. Víc jakoby v klidu a nevím no asi tohleto mě k tomu napadlo.“

Proč to bylo špatně, když jste vybuchla a ječela? Jak na to reagovaly děti?

„Určitě bych neřekla, že jim to přišlo k smíchu, že mě chtěly vytočit, oni to tak nějak asi vzali, ale já sama v sobě říkala a takhle ne příště jinak.“

Kde jste bral/a inspiraci k získávání si autority?

„Bylo to intuitivní. Pro mě třeba autorita je můj tatínek, i když na mě nikdy nezvýšil hlas, na zadek mi dal jednou asi v šesti letech (zasmála se) od té doby ne. Asi tam no.“

Jakou vlastnost považujete při získávání autority nejdůležitější? Proč?

„Spravedlivý jednání se všema stejně, všem rovně. I když jako úplně taky ne jako samozřejmě dítě, které má jako nějakou poruchu, tak s nimi jedním určitě jinak, tak jak potřebuje, ale je třeba to umět proč to jednání k němu nebo chování k němu je jiný.“

Do jaké míry hraje roli při získávání autority klasifikace a do jaké míry osobnost učitele?

„Já si myslím, že určitě to musí jít ruku v ruce, to jako určitě a určitě si nezískám autoritu tím, že budu přísněji známkovat a zrovna si ji nezískám, když budu jako ulevovat.“

Proč ne?

„Protože ty dobří děti, chytré děti, přijdou na to a se nemusíme učit, vždyť to je pohoda. To určitě ne to není dobrá cesta.“

Jak autoritou zařídit klid během výuky? Uveďte klidně i na kolegovi/vašem učiteli.

„Já bych řekla, že hodně pomáhá, když já přestanu úplně mluvit a stojím před dětma a oni najednou koukají co se děje a prostě se zklidní a ztišej.“

Je pro začínající učitele podle Vašeho názoru těžké získat si autoritu ve srovnání se zkušenějšími kolegy?

„Záleží na složení třídy. Neřekla bych, že to je jednoznačný.“

Jaký vliv mohou mít Vaši kolegové na získání si autority?

„Za prvé můžou poradit zkušenostma, to určitě a za druhé je když už na to dojde o tom, jak se před dětma vyjadřují o tom začínajícím kolegovi. To dělá taky strašně moc. Obzvlášť když ten stávající učitel má nějakou autoritu, tak záleží, jak se zachová on.“

Čím Vám nejvíce kolega při budování autority pomohl?

„To netuším. To bych musela přemýšlet dýl.“

Čím Vám nejvíce kolega při budování autority uškodil?

„Jo. Snažil se v mé kmenové třídě, určitým způsobem, přetáhnout děti na svoji stranu, tím, že jim říkal nepravdy o mě, ale prostě jak ty děti dospívaly a rostly, na druhém stupni to teda bylo, tak zjistili, že prostě asi ta korektnost a férovost je na straně jiného učitele a pak i přišly a samy mě to řekly po čase.“

Je podle Vašeho názoru nutné autoritu udržovat a obnovovat? Pokud ano, jak?

„(zasmála se) Bych použila jiný výraz. Říkat si, že když nejde o život tak jde vlastně o nic. A spousta věcí jako vlastně nepřipouštět úplně osobně, úplně nevztahovat pro zachování duševního zdraví, protože jak člověk není psychicky v pohodě, tak ty děti to vycítí a poznají.“

Takže duševní pohoda souvisí s tím, jestli tu autoritu budete mít nebo ne?

„Tak úplně ne, ale může to mít na to vliv.“

Jaká jsou úskalí budování autority u žáků s poruchami chování?

„No to' otázka. Já většinou co znám děti s poruchami chování, tak třeba hodně respektují toho učitele třídního, a pak je problém u těch, kteří tam chodí třeba jako na chvíli. Který tam nemají tolik hodin, nebo mají volnější hodiny, tam je to pak horší.“

Co se Vám osvědčilo při budování autority u žáků s poruchami chování?

„Tak asi určitě si toho žáka vzít stranou, dohodnout se na společných pravidlech, které se budou společně dodržovat, oboustranně, a asi zrovna ne teda jako autoritativně mu říkat co musí a co nesmí, ale vyloženě dojít k nějaký společný dohodě.“

Jakým způsobem si autoritu udržujete?

„To nevím teda. Člověk si asi musí umět udělat srandu i sám ze sebe to určitě, tak nějak když přijde nějaký problém, tak ne hned vylítnout, ale řešit s chladnou hlavou a asi to jsou roky zkušeností.“

Co nejvíce oslabuje autoritu učitele? Proč?

„Netuším, co bych odpověděla.“

Vyhodnocení:

Paní učitelka již na začátku zmiňuje krizi autority, jež podle ní nastala. Při budování autority vyzdvihuje férovost, spravedlnost, schopnost přiznat chybu a přátelské jednání, u něhož poznamenává, že příliš přátelský přístup není správný. Za chybu považuje přemrštěné reakce u kázeňských problémů. Budování si autority považuje za intuitivní proces, při němž ji vzorem by tatínek. Zmiňuje jeho klid, který jako významný faktor zmínili i respondenti 5 a 7 jako součást autority charismatu. Přínos kolegů spatřuje v předávání zkušeností. Jako velice kontraproduktivní zmiňuje rozšiřování pomluv o své osobě ze stran kolegů. Jako přínosné hodnotí u dětí s poruchami chování stanovit jasná pravidla a dodržovat je, přičemž zmiňuje konsenzus při jejich stanovení. Rovněž zmiňuje, že podle jejich zkušeností děti s poruchami chování lépe reagují na třídního učitele. Při udržování si autority zmiňuje důležitost humoru a také péči o své duševní zdraví.

7.4 Respondent 4

Respondentem je pan učitel na základní škole. Mezi dětmi a kolegy je oblíbený. Vyučuje základy společenských věd, zeměpis, angličtinu a pracovní činnosti. Často s dětmi realizuje různé projekty, a to i mimo vyučování. Je rázný a rozhodný. Zmiňuje důležitost ráznosti jako součásti autority charismatu, mimo jiné naznačuje, že si učitele s takovou autoritou představuje spíše jako muže. Jedná se o začínajícího středně zkušeného učitele.

Co pro Vás znamená autorita učitele?

„Tak já si myslím, že autorita učitele, předpokládám, že se ptáš na děti, tak je to o nějakým vzájemným respektu. Že děti respektují mě a já zase respektuji je, a tím pádem si pak budu tu autoritu a ty děti mě skrze ní respektují.“

Jaký význam hraje autorita učitele v současné škole?

„Já si myslím, že úplně stejně jako dřív. Ta škola se nemění, ta autorita prostě musí být, protože učitel má ty děti na starosti, přebíráme za ně zodpovědnost, takže minimálně těch 45 minut plus zbytek strávených ve škole to dítě máme na starosti my a nesmí se mu nic stát. Musí přežít a podobně. Takže ta autorita je důležitá, protože já jí řeknu: Vyndej si knížku. tak musí vyndat knížku, protože když pak řeknu běž doprava nebo běž po chodníku, tak mě musí poslechnout to dítě. Bohužel tak to je. Takže autorita je podle mě velice důležitá.“

Jak by měl učitel postupovat, aby si u žáků získal autoritu?

„Myslím si, že důležitý je hlavně, aby ten učitel byl férový, aby byl skutečný, aby se nepřetvařoval, aby nehrál něco, protože to se vždycky pak projeví, aby byl autentický.“

Jaké by měl učitel mít vlastnosti, aby si u žáků získal autoritu?

„Myslím si, že ta férovost je hodně důležitá, určitá míra empatie je taky podle mě hodně důležitá, protože ne vždycky ta autorita musí být direktivní, i když to je taky potřeba. To jsou asi ty hlavní podle mě. Takže férovost a autenticita.“

Myslíte, že u svých žáků máte autoritu?

„Já osobně si myslím, že mám, ale to taky může říct úplně každý.“

Jedná se o přirozenou autoritu nebo získanou?

„V tomhle případě u žáků, kteří mě neznají, tak u nich mám autoritu získanou, ale u žáků, který mě znají a který učím já teda konkrétně, protože máme velkou školu, tak ta autorita je přirozená a získaná není.“

Proč si to myslíte?

„Protože já sám sebe vidím, jako toho přísnějšího. Třeba na chodbách, když jdu někam suplovat tak si myslím, že ty děti nechci říct, že se mě boje, ale určitej respekt tam je. Ale naopak právě ty děti, který mě poznaj, tak zjistěj, že to je jenom část mý osobnosti. Ta menší část osobnosti.“

Pokud jde o získanou autoritu, jak jste ji získal/a?

„No tak je to kombinace nějaký přísnosti, zvýšenýho hlasu, tvrdosti, tónu hlasu hodně, postoje, takový tý neverbální komunikace a možná k tomu má co dočinění to, že jsem muž.“

Setkal jste se někdy s autoritou charismatu? Čím konkrétně dokázal na žáky zapůsobit učitel s takovou autoritou?

„Tam si myslím, že je strašně důležitý, že ty děti musí poznat, že tomu vyučujícímu na nich záleží, že ty děti má rád a že to dělá pro ně. I když na ně ječí, řve, je sprostěj, tak ty děti to i tak oceněj. Dám příklad. Vyučující hodí propisku, protože to dítě zlobí, to dítě tu propisku sebere a beze slova jde jí vrátit zpátky, protože ví, že udělal něco špatnýho, ale

ví, že se společně tomu zasmějou. To znamená, ten vyučující je přísnější, ale zároveň to dítě ví, že udělalo něco, co nemělo a společně se tomu usmějou nebo to vyřešej. “

Jakou největší chybu jste během získávání autority udělal a co z toho vyplynulo?

„Myslím si, že největší chybu jsem udělal na začátku, když jsem začal učit, když jsem si tu autoritu snažil dobýt za každou cenu a bylo to formou křiku, rozčilování se a přehnaný přísnosti, protože mě potom přišlo, že čím víc já jako ječím, čím víc jsem hlasitej, tak tím víc jsou i ty děti hlasitý. Osvědčilo se mi dost často naopak třeba obráceně ztlumit hlas, prostě hrát si s tím hlasem. Hrát si s tou modulací toho hlasu s tónem a tak dál. Takže ze začátku to bylo takové to na sílu a bylo to zbytečný. Nebylo to zdravý a stejně to k ničemu nevedlo. “

Kde jste bral inspiraci k získávání si autority?

„Úplně nějaký odborný knížky jsem nikdy nečetl, na tohle téma teda. Párkrát jsem přečetl nějaký blog, nějaký různé postřehy vyučujících, ale to bylo takový spíš vylejvání srdce a nebo naopak takový to hlazení si po tom ego toho člověka na těch blozích na jakéchkoliv sociálních sítích. Nejvíce co jsem se jako naučil nebo co jsem převzal je spíš pasivně, že to člověk ani nedělá aktivně, ale tak nějak pozoruje, jak to dělají ti ostatní. Na chodbě, v jiných třídách, na výletech, jak ti vyučující vlastně komunikují s těma dětma. “

Takže kolegové?

„Kolegové, ale ne cíleně, že bych se přišel podívat, že jak to, že je u tebe klid a u mě ne. Je to všechno jako pasivní. “

Jakou vlastnost považujete při získávání autority nejdůležitější? Proč?

„Asi ta autenticita. Protože ty děti to prostě poznají, že ten učitel nehraje podle těch pravidel podle, kterých by měl hrát a podle kterých by chtěl hrát. Já když přijdu prostě do třídy a budu se přetvařovat, tak to ty děti prokouknou a pokud to neprokouknou první nebo druhou hodinu, tak to prokouknou třetí, že prostě nejsem takovej ťuťuňuňu nebo naopak, že nejsem takovej ostrák. Takže ta autenticita, taková ta skutečnosti asi. Nevím, jak by tu vlastnost nazval, ale asi autenticita. “

Do jaké míry hraje roli při získávání autority klasifikace a do jaké míry osobnost učitele?

„Z mého pohledu, z drtivý části ta osobnost, protože samozřejmě matikář bude mít vždycky jinou autoritu než třeba občankář, ale teď je otázka, jestli to je dobře. Jestli je ta autorita přirozená a taková ta dobrovolná od těch dětí. A nebo já ho poslouchám, protože musím a nebo já ho poslouchám, protože chci. Takže si myslím, že důležitější je ta osobnost. Ale samozřejmě ten předmět hraje taky důležitou roli, třeba ta matika, ta startovní pozice je jinde. Při tom získávání autority.“

Jak autoritou zařídit klid během výuky? Uved'te klidně i na kolegovi/vašem učiteli.

„Otázka za milion. (zasmál se) Tak v ideálním světě ten učitel má takovou autoritu, že tam ten klid pokud ho učitel chce, tak tam je. Ale zas zároveň ten klid v tý třídě není úplně třeba stoprocentně chtěnej. Jsou hodiny, kdy je prostě bordel a ty děti se učej. A i to je autorita toho učitele to třeba zvládnout, aby ten hluk nepřekročil nějakou míru. Aby se ty děti nerozjely na nějakou maximální pozici. Takže klasifikace nevím.“

Je pro začínající učitele podle Vašeho názoru těžké získat si autoritu ve srovnání se zkušenějšími kolegy?

„Určitě. Vidím to ze svý pozice, jakožto začínající zkušený učitel, bych se tak označil. Když jsem začínal, tak tam ta autorita tam byla, byli jsme mladší, takže ty děti to víc zkoušejí. Naopak ty děti mají zase k tomu mladšímu učiteli blíž. Takže to je otázka. Myslím si, že začínající učitelé to mají určitě těžší, protože to ty děti zkoušej a ty mantinely tam nejsou nastaveny. Když přijde nověj učitel, kterej učil 20 let, na novou školu, tak si tu autoritu musí budovat znova. Je taky možný, že si tu autoritu vybuduje úplně jinak než na tý předchozí škole. Takže záleží případ od případu, škola od školy, dítě od dítěte, učitel k učiteli.“

Jaký vliv mohou mít Vaši kolegové na získání si autority?

„Z mýho pohledu určitě velkej, protože jak si ten učitel může tu autoritu zvýšit nebo snížit, stejně tak mu to může zvýšit nebo snížit jinej kolega. Dám příklad: Já řeknu: „Nedělej to.“ Přijdu tam za deset minut, ale paní učitelka, že můžu. Tak prostě já jsem to jednou řekl, že to budete dělat, tak můj kolega by měl být kolegiální v tom, že nepodrazí toho kolegu a ne naopak. „To ti řekl pan učitel? Tak ne, tak to tak nedělej, to je špatně.“ Takhle by to bejt nemělo, protože to nám potom celkově v tom kolektivu tu autoritu sráží, myslím si já.“

Čím Vám nejvíce kolega při budování autority pomohl?

„Asi radama. Nemyslím si, že třeba je nějaký vyučující, který úplně nezvládá tu třídu, že by tam přišel jiný vyučující a třeba tu třídu srovnal. To si myslím, že je spíš kontraproduktivní. Spíš třeba radama. Třeba „Jo děláš to dobře, ale holt děti jsou takový, oni z toho vyrostou.“ Protože je taky rozdíl si budovat autoritu ve vyšších ročnících, 8, 9 a v nižších ročnících, 6 třeba, nově příchozích. Je to taky úplně jiný proces v budování toho vztahu.“

Čím Vám nejvíce kolega při budování autority uškodil?

„Mně snad nikdy žádný kolega takhle neublížil, ale dokážu si představit, že někomu ano. Dám příklad třeba, že nerespektování postupů toho učitele, že ti to ten druhý naruší. Že ten učitel udělá A, Přijde druhý učitel a řekne: „Ne budeme dělat B.“ Myslím si, že by ten kolektiv by měl být takovej, že ano. Řekl to pan učitel? Tak budeš dělat podle pana učitele. Ale naštěstí se mi to nestalo, takže nemůžu říct toto ze své pozice.“

Je podle Vašeho názoru nutné autoritu udržovat a obnovovat? Pokud ano, jak?

„Nutný to asi úplně není, ale teď je otázka, co je vnímaný tou autoritou, protože dnes je vnímaný trend takový to partnerství mezi tím učitelem a žákem, což jako může být vnímaný jako autorita, ale pokud to partnerství je nastavený tak dobře, tak si myslím, že to potřebný udržovat jako úplně není, protože, když se to nastaví dobře, tak by to mělo fungovat jako dál.“

Jaká jsou úskalí budování autority u žáků poruchami chování?

„Nevím.“

Co se Vám osvědčilo při budování autority u žáků s poruchami chování?

„Asi v tomhle případě bych na to šel po dobrým, protože tam asi to nemá smysl to nějak lámat přes koleno, jít na to systémem trestu. Takže spíš jít na to nějakou domluvou, vyjasnit si, že jsme na stejné lodi, že chceme tu stejnou věc, a to že chceme, aby nám v té třídě a vyučování bylo jako OK. Než direktivně, tak bych na to šel spíš obráceně. Po dobrým.“

Co nejvíce oslabuje autoritu učitele? Proč?

„Tak spousta řečí ve společnosti, že to je jenom učitel, hodina má 45 minut. Takový to postavení učitele ve společnosti. Vyžírky, co mají 3 měsíce prázdnin, furt samý přestávky,

ředitelský volna a 45 minut říkají 10 let furt to samý dokolečka. Takže ta pozice, jak je vnímaná celkově v té společnosti, protože ty děti to pak slyšej doma, ty rodiče to jako řeknou. Takže ta pozice toho učitele vně té školy.“

Vyhodnocení:

Z rozhovoru vyplývá, že pan učitel má blíže k demokratickému stylu výuky. Soudím tak, dle jeho zdůraznění nutnosti poslušnosti ze strany žáků a skutečnosti, že připouští direktivnost směrem k dětem za občasnou nutnost. Zároveň však zdůrazňuje nutnost komunikace s dětmi. Za nejdůležitější vlastnost považuje autenticitu, pod čímž, podle něj, najdeme i férovost a spravedlnost. Zde se pan učitel shoduje s Havlíkem (1998). Podle pana učitele je také důležitá práce s hlasem v rámci budování si autority. Co se vlivu kolegů týče, tak pan učitel spatřuje potenciál v pomoci z jejich strany situaci, kdy si kolegové navzájem radí. Naopak nekolegiálnost je jev, který může učitelovu autoritu velice poškodit. Spolu s ostatními respondenty a Valešovou, Kasíkovou a Burešem (2011) se pan učitel shoduje ve zpozorování fenoménu, v rámci nějž je ve společnosti pozice učitele dehonestována. V tomto případě z něj byla cítit frustrace. Na rozdíl od ostatních však nepoukazoval přímo na roli médií. V rámci budování autority u žáků s poruchami chování by volil spíše vlídnější přístup, přičemž by nastavil pravidla podložená argumenty. Pravidla by daný žák musel dodržovat.

7.5 Respondent 5

Paní učitelka v současnosti působí na nižším gymnáziu. Působila i na základní škole. Vyučuje angličtinu. Je velice pečlivá a svědomitá. Děti ji mají rády. Při výuce často volí zajímavé metody. Jedná se o začínající středně zkušenou učitelku.

Co pro Vás znamená autorita učitele?

„Autorita učitele asi znamená, že ten učitel má nějaký respekt u žáků a že uznávají to, co jako říká.“

Jaký význam hraje autorita učitele v současné škole?

„Já si myslím, že v současné škole autorita učitele je docela na vysoké úrovni, protože pořád tam je ta vize, že jakoby ten žák nebo student bude skládat maturitu a ten učitel je prostředek jistým způsobem k tomu jako toho dosáhnout. Takže ten žák jakoby respektuje

to, protože ví, že musí složit něco, co je pro něj důležitý, takže učitel je takovým způsobem uznávaný jako ten, který pomůže toho cíle dosáhnout, bych řekla.“

Jak by měl učitel postupovat, aby si u žáků získal autoritu?

„Jedna věc je ta přirozená autorita, to si myslím, že buďto člověk má a nebo nemá, to nemůže nějak získat, to je asi, nebo teda já nevím, ale myslím, že to nejde. A jak by měl získat autoritu, takovou tu získanou asi tím, že bude spravedlivý k těm žákům a že bude držet slovo. Že když se řekne, že něco udělá, tak jak to chce, tak prostě, že to tak opravdu bude. Že si vybuduje takový ten pocit u těch žáků, že se dá na něj spolehnout, že drží slovo třeba, bych řekla.“

Jaké by měl učitel mít vlastnosti, aby si u žáků získal autoritu?

„Vlastnosti no tak to je to, co jsem skoro řekla teďka. Takže vlastnosti, tak jedním slovem, jak se to řekne. Držet slovo, že by měl přistupovat ke každému žákovi, nebo neměl by mít takové ty favority v té třídě, že měl mít stejný metr na všechny a zároveň pokud má ten žák nějaký problém a chce ho řešit individuálně s učitelem, tak by to mělo být takové to zachování toho tajemství, pokud ten žák vyžaduje nějakou důvěrnou informaci mu sdělit, tak nikde to neprezentovat veřejně to je vlastně to, jako ten učitel drží to slovo, bych řekla. Tím si získá tu důvěru těch žáků a tu autoritu jistým způsobem.“

Myslíte, že u svých žáků máte autoritu?

„No já doufám, že jo. (zasmála se) Asi jo bych řekla. Tak samozřejmě jsou výjimky, ale obecně asi jo.“

Jedná se o přirozenou autoritu nebo získanou?

„No asi to bude kombinace obojího. Že ta přirozená je něco, co by ten učitel měl mít, už jenom proto, že jde dělat to povolání, protože kdyby to tak nebylo, tak by ho tam asi dlouho neudrželi.“

Pokud jde o získanou autoritu, jak jste ji získala?

„Tak určitě jsem plánovala co a jak udělat s těmi žáky a prostě jsem se snažila to dělat tak, abych držela to slovo, abych nezklamala to jejich očekávání a netýká se to teďka zrovna těch známek, znalostí, ale spíš těch osobních věcí jako v rámci komunikace s těmi žáky.“

Setkala jste se někdy s autoritou charismatu? Čím konkrétně dokázal na žáky zapůsobit učitel s takovou autoritou?

„No tak určitě jsem zažila, když jsem třeba chodila ještě do školy, že byli nějakí učitelé, kteří měli takovou autoritu. Byli to většinou teda muži, bych řekla, protože já nevím proč, ale nějak to mají asi přirozenější todlecto. Čím dokázal zapůsobit no. Většinou to bylo takovou tou rozhodností, že jako byl rázný a ten člověk neříkal jakoby věty typu: uvidíme, ono se to nějak udělá, já nevím. Měl jasně stanovený ty věci, jak to bude a dodržoval to a člověk věděl, kde má ty hranice a jak se pohybovat v rámci toho vztahu učitel-žák, což asi bylo fajn.“

Jakou největší chybu jste během získávání autority udělala a co z toho vyplynulo?

„No tak asi pro mě bylo těžký ten první rok, co jsem učila, co jsem ještě napůl studovala. To bylo před hodně lety. Tam jsem učila 3. a 4. třídu na základní škole a já jsem prostě nevěděla, jak na ty děti. A vždycky mě někdo poradil nějakou jako techniku, ať to jako zkusím, jestli to bude fungovat a pak jsem třeba zjistila, že to nefunguje a v půlce toho roku jsme zkusili něco jinýho a já si myslím, že to je jakože špatně, že ty děti by to měly mít nastaveno od začátku, jak to bude, jak se bude co jako hodnotit, co můžou a nemůžou a vždycky když to tak není, tak to zkouší.“

Takže i když to třeba nejde hned a trochu to bolí, tak to znamená nevycouvat ze zvolené strategie?

„Prostě si stanovit, jak to bude a to držet.“

Kde jste bral/a inspiraci k získávání si autority?

„Asi od zkušenějších kolegů nebo od takových těch učitelů třeba, co mě učili kdysi a co jsem měla zkušenost, že to bylo dobrý s nimi, takže jsem se snažila si vzpomenout, jak oni to dělali. A třeba si z toho vzít nějaké ponaučení pro sebe.“

A třeba nějaká teoretická literatura? Pomohla vám nebo jste se do žádné nekoukala?

„No literatura... Možná takové ty, já nevím, jak je třeba profesorka McGonagallová z Harryho Pottera, ta mě vždycky přišla taková přísná, ale zároveň, že byla, vlastně když pak přišla jak řešit nějaké ty situace, tak byla lidská. Ale že bych vyloženě četla, to mě

úplně ted'ka nenapadá. Spíš jako vzory takhle z různých filmů nebo knížek, takhle mě napadla jako první.“

Jakou vlastnost považujete při získávání autority nejdůležitější? Proč?

„Konzistence. Taková ta vím, co chci a dělám to tak. Jakmile způsobím ten zmatek v mysli toho žáka, tak já si myslím, že obzvlášť ty mladší děti teda na základní škole než ty starší mají kolikrát zmatek ve svém osobním životě, jak třeba doma nevědí co se sebou a v té škole musí přijít něco, co vidí kde mají ty meze a kde vidí, jak to bude a to si myslím, že k tomu ten učitel může přispět. V takových situacích to dítě nebo ten žák ho uzná, za to že prostě ví, kde má to svoje místo a ví co čekat v té škole. Takže konzistence.“

Do jaké míry hraje roli při získávání autority klasifikace a do jaké míry osobnost učitele?

„No tady bych asi použila příklad ze svých školních let, kdy se mi třeba kolikrát stalo, že jsem měla ráda nějakého učitele nebo učitelku i přes to, že ten předmět nebyl úplně můj nejlepší, co se týče klasifikace, že jsem třeba měla horší známky z toho předmětu, protože mi to nešlo, ale měla jsem ráda toho učitele, protože prostě měl dobrou osobnost a byl fěr, byl spravedlivý vůči těm žákům. Myslím si, že ta klasifikace v tomhle úplně jako nehraje roli. A když člověk třeba používá tu klasifikaci jako nějaké zastrašování, aby jako získal tu autoritu, to si myslí, že není dobře. To si myslím, že ne.“

Jak autoritou zařídit klid během výuky? Uveďte klidně i na kolegovi/vašem učiteli.

„To je dobrá otázka. Já jsem na základní škole měla kolegyni, která učila matematiku, a ona byla prostě takový typ, který nikdy nekřičela na ty žáky, ale přesto tam bylo ticho, že by člověk mohl slyšet spadnout špendlík na zem. Já jsem si vždycky říkala, jak to dělá ona byla taková postarší a prostě jsem si říkala, jak to dělá, že ona je takhle udrží v tom klidu. A možná to je právě ten klid u toho člověka někdy, protože když někdo jako hystericky třeba křičí na ty žáky, tak to je spíš kontraproduktivní. Pak se třeba smějou, obzvlášť, když ta učitelka je žena, tak křičí a je to prostě pak vtipný, protože to je hysterický a myslím si, že to není úplně ten nástroj jak získat tu autoritu takovým násilným způsobem. Takže spíš asi takový ten klidný přístup.“

Takže hlavní je ten klid a ta rozvaha?

„Já myslím, že jo. A zároveň taky ten respekt z toho předmětu, protože to byla matematika na základní škole, děti potřebují udělat přijímačky z matiky, takže samozřejmě to je i todlecto, ale to je otázka na kterou úplně nevím, jak bych odpověděla. Nevím.“

Je pro začínající učitele podle Vašeho názoru těžké získat si autoritu ve srovnání se zkušenějšími kolegy?

„Určitě, protože neví jak na to ze začátku. A musí si na to přijít.“

Jaký vliv mohou mít Vaši kolegové na získání si autority?

„No ten kolektiv těch učitelů by měl určitě držet jako při sobě. Protože ty když něco řekneš těm žákům, tak ten kolega by to neměl popřít. Měl by stát za tebou.“

Čím Vám nejvíce kolega při budování autority pomohl?

„No asi, že mě podpořil v tom stanovisku, že jsem třeba řekla těm žákům co třeba jakoby bude a někdo to třeba se snažil zpochybňovat, puberťáci to dělají, ale jakmile kolega řekne, že takhle to je takhle to dělají všichni na té škole tak asi to.“

Čím Vám nejvíce kolega při budování autority uškodil?

„No tak to třeba bylo na tom začátku mé kariéry mi říkal, ať zkouším ty různé metody a jak se to střídalo během toho roku, tak to děti neuchopily nějak dobře.“

Ale úmyslně to nějak nebylo?

„To asi ne.“

Je podle Vašeho názoru nutné autoritu udržovat a obnovovat? Pokud ano, jak?

„No v rámci té jedné třídy určitě. Stát si za tím, co bylo nastaveno už na začátku. To už se udrží samo.“

Takže vlastně dodržovat ta předem nastavená pravidla.

„Jo.“

Jaká jsou úskalí budování autority u žáků poruchami chování?

„Teď jde o to, jaké ty poruchy chování tady myslíme.“

Tak platí něco obecně? Pro víc poruch?

„Tak já jsem zažila jednou klučinu. Ten měl ADHD a tam to bylo teda těžký, ale možná tyhle děti potřebujou tu konzistenci právě.“

Co se Vám osvědčilo při budování autority u žáků s poruchami chování.

„Asi si promluvit mimo kolektiv. Když se třeba chová nějak nevhodně během výuky a teď ho tam chceš usměrnit před těmi žáky, tak to je někdy i horší. Takže si ho vzít stranou a promluvit si s ním, proč se takhle chová a jestli by to nešlo nějak jinak. Ale spíš v klidu a žádné zvyšování hlasu. Taková ta komunikace klidná.“

Jakým způsobem si autoritu udržujete?

vizte výše

Co nejvíce oslabuje autoritu učitele?

„No že říká něco jinýho, než dělá. Že říká příklad konkrétní, že třeba: „Napišu ti poznámku, když se budeš takhle chovat.“ A ten žák se takhle chová nevhodně a učitel pak nakonec tu poznámku nenapiše, takže ten žák ví, že i když ten učitel něco řekne, že to neplatí, což je prostě špatně.“

Vyhodnocení:

Pod pojmem autorita s paní učitelka představuje vzájemný respekt. Vychází z faktu, že žák potřebuje učitele v rámci naplnění studijního cíle jako je třeba maturita. Za důležité vlastnosti pro vytvoření si autority považuje férovost, kde se shoduje se Střelcem a konzistentnost, v níž se shoduje s Mertinem. Pozitivní vliv kolegů spatřuje v povzbuzení při nejistotě, zatímco negativní vliv kolegů spatřuje v potenciální špatné (i když dobře míněné) radě. Za klíčové elementy pro autoritu charismatu považuje rozhodnost, ráznost, stejně jako Mertin, a konzistentnost, již sama cení. Takoví učitelé byli podle ní většinou muži. Za důležitou vlastnost při budování si autority považuje také klid, přičemž se zde shoduje s respondentkou 7. Vzory pro vybudování si autority vidí ve svých kolezích, bývalých učitelích a i v literární postavě. Za přínosný při budování si autority u žáků s poruchami chování považuje klidný a laskavý přístup spíše než direktivní, přičemž zde se shoduje s většinou ostatních respondentů. Za největší oslabení autority považuje nedodržování vyřčených tvrzení, které by mohlo souviset i s nekonzistentností. Rovněž

lze vidět, že takový jev je v polární opozici s tím, čeho si na učitelích paní učitelka sama vždy cenila.

7.6 Respondent 6

Pan učitel již delší dobu působí na gymnáziu, avšak má zkušenosti se základní školou. Mezi dětmi je oblíbený, mezi dětmi je respektován. S žáky komunikuje vlídně a s rozvahou. Děti přesně vědí, jaká platí pravidla a respektují je. Pan učitel je vždy otevřený komunikaci vůči dětem. Jedná se o zkušeného učitele.

Co pro Vás znamená autorita učitele?

„Autorita učitele na první dobrou, respekt prostě, přirozený respekt to je synonymum autority. Takže na jednu stranu, člověk se s tím, myslím si, že může narodit, má nějaké dispozice přirozené, ale určitě se dá naučit, získat právě praxí si myslím. Takže respekt je první, co mě napadne.“

Jaký význam hraje autorita učitele v současné škole?

„Tak určitě výrazný. V každém období i v minulosti hrála výraznou roli. Takže s tím pak souvisí role učitele, jak jí má ve škole.“

Jak by měl učitel postupovat, aby u žáků získal autoritu? Co konkrétně by měl dělat?

„Tady už můžu mluvit za sebe, ze své zkušenosti. Tak třeba na začátku stanovit pravidla, prostě si okolíkovat to hřiště a stanovit si nějaké mantinely. Ty samozřejmě dodržovat. To je důležitá věc. Jakmile se nedodržují, tak autorita mizí, takže to je první věc. Ale autorita neznamená být nějaký diktátor, ale mít ty srandy přístupný ke spolužákům, být empatický, to sem taky patří. A určitě by mě napadly i další věci. Jestli takhle tomu rozumíš, co mě napadne?“

Jaké by měl učitel mít vlastnosti, aby si u žáků získal autoritu?

„Vlastnosti. Zase první, co mě napadne, je být přirozený, jo, chovat se přirozeně. Nehrát si na někoho, na učitele třeba. Chovat se přirozeně. Přátelský přístup, znát svůj předmět, být vstřícný. Umět se dohodnout, komunikátor, umět najít kompromis a podobně.“

Myslíte, že u svých žáků máte autoritu?

„Já si myslím, že jo. Sebekriticky, myslím si, že jo. Nikdy jsem jako neměl problém. Občas se sice vyskytne nějaký jedinec, jo, ale aby to byla nějaká skupina nebo pět, deset studentů třeba, to fakt ne. Jo, takže, myslím si, že jo, určitě.“

Jedná se o autoritu přirozenou, nebo o autoritu získanou?

„Já si myslím, že oboje. Tak teď je otázka prostě v jakém poměru, jestli je to fifty-fifty, ale myslím si, že přirozená autorita už od dětství tak jsem měl tátu, dědu třeba, takže i ty aktivity, co jsem dělal v dětství, mě formovaly. A získanou lety praxe, člověk ví, jak reagovat v různých situacích, samozřejmě není Komenský, nezná všechno, není Knowledge All, jak se říká. Ale možná fifty-fifty no, možná třicet ku sedmdesáti, sedmdesát ku třiceti. Oboje prostě.“

Tím pádem máme i další otázku, jak jste si ji získal. Takže praxí?

„Určitě praxí. Určitě se nedá někde naučit ve škole, ta autorita v žádném případě, to si snad ani nemyslí nikdo. Takže určitě praxí prostě. A nejen praxí v tom oboru, ale těmi životními zkušenostmi, takže činnostmi mimo školu, cestováním a tak dále, a tak dále... Je to komplexní, myslím si, záležitost.“

Setkal jste se někdy s autoritou charismatu? A čím konkrétně dokázal na žáky zapůsobit takový učitel?

„Charismatický učitel (zamyslí se) jestli jsem se někdy setkal? Vyloženě charismatický... těžko říct no, já bych řekl, že vyloženě charismatický ne, že by to byla vyloženě nějaká osobnost, ale samozřejmě jsou kolegové, ze kterých vyzařuje, třeba teď v kabinetu třeba jo, určité charisma, ale aby to byly vyloženě nějaký osobnosti, ke kterým bych vzhlížel, to ne. To jsem nikdy neměl, že bych k někomu vzhlížel a měl takhle nějaký vzor učitelský, to ne.“

Jakou největší chybu jste během získávání si autority udělal a co z toho vyllynulo?

„Nevím, co mě napadne konkrétně teď. Poslední dobou určitě ne, ale spíš zpátky ještě víc do minulosti, třeba v těch začátcích, nevím. Tak já jsem taky hned dostal třídnictví a třeba nějaké tresty se udály, kázeňská opatření, třeba že jsem udělal, tak člověk by zpětně k tomu přistupoval trošku jinak, jo, z pohledu autority toho učitele bych třeba volil mírnější řešení. Teď nic jiného mě nenapadne k tomu v téhle souvislosti.“

Kde jste bral inspiraci k získávání si autority?

„Rodiče třeba. Jak jsem zmiňoval, máma táta, děda. I nějaké osobnosti světové, společenské. Třeba Václav Havel, toho mám v kabinetu (zasměje se).“

Jakou vlastnost považujete při získávání autority za nejdůležitější?

„Při získání autority? Já nevím, asi otevřenost, možná být otevřený, vstřícný, no. A stát si za svými pravidly. Je to komplexní, nedá se úplně říct jedna věc si myslím. Je to prostě takový amalgám více vlastností, více věcí. Do jedné věci to shrnout, myslím, je velice těžký.“

Jak autoritou zajistit klid během výuky?

„Jak autoritou zařídit klid? Uf, tak já jsem nikdy s tou kázní nějak moc problém neměl. Takže prostě tím, že studenti tě berou prostě no. Takže pak, když jsou ohraničené ty mantinely a vědí, co od tebe očekávat, tak prostě nepřekročí tu mez, nedovolí si něco.“

Do jaké míry hraje při získávání si autority klasifikace a do jaké míry osobnost učitele?

„Tou klasifikací máš na mysli co?“

Známky

„Můj přístup je takový je osobnost učitele. Klasifikace prostě je až v uvozovkách na druhém místě, ale samozřejmě že to jde ruku v ruce. Ten vzdělávací proces nejde jeden bez druhého dělat prostě.“

Chápu to tedy tak, že osobnost je důležitější než klasifikace?

„No, no, no, určitě.“

Je pro začínajícího učitele podle Vašeho názoru těžké získat si autoritu ve srovnání se zkušenějšími kolegy?

„Tak, je to individuální. Obecně řečeno asi ano, no asi ano. Zase na druhou stranu ten začínající učitel je mladšího věku, takže má k těm studentům blíž. Ale tím, že je nezkušený, tak má sklony dělat více chyb, které třeba ten zkušený učitel nedělá, nebo neudělá, takže já bych to individualizoval, nezobecňoval tady.“

Jaký vliv mohou mít kolegové na získání si autority?

„Nevím, jestli třeba tím, že také dodržují určitá pravidla, která platí pro celou školu. Snaží se být třeba vzory, jestli se to tak dá říct. Sám ale nemůžu říct, že bych získal, nebo nějak čerpal nějaké dojmy, poznatky ze svých kolegů.“

Čím vám nejvíce kolega při budování autority pomohl?

„No s ničím jako. Já si myslím, kdybych to měl shrnout jako, že jsem si autoritu vybudoval sám. Ani pozitivně ani negativně, že by mě někdo ovlivnil z kolegů, to nemůžu říct, to určitě ne.“

Je podle Vašeho názoru nutné si autoritu udržovat a obnovovat? Pokud ano, jak?

„Určitě, určitě jo. Určitě si myslím, že udržovat i obnovovat. Prostě stejně jako to učení, výuka je pořád se měnící proces, který se vyvíjí, tak prostě taky autorita. Studenti se mění, generace se mění a je potřeba na sobě pracovat, sledovat trendy. Tahle generace je úplně jiná, generace technologií, sociálních sítí, generace úplně jiná, než kterou jsem zažil já, když jsem nastupoval, 2004 jsem začínal učit. To byly mobily, začínaly mobily, úplně v plenkách, dá se říct. Ne každý měl mobil, mohl si ho dovolit. Takže je potřeba se přizpůsobovat a reagovat prostě na tu dobu.“

Jaká jsou úskalí budování si autority u žáků s poruchami chování?

„No úskalí... To je zase samozřejmě žák od žáka, že jo. Kus od kusu v uvozovkách. S těmi specifickými poruchami učení, ti „pupáci.“ jak se jim říká, takže samozřejmě se k nim dá přistoupit jako k žákům obecně, k těm standardním, v uvozovkách. Já myslím, že je potřeba pak konzultovat nějaký specifika třeba s výchovnou poradkyní a seznámit se prostě s tím problémem, co ten student má, jakou má poruchu a podle toho se zařídit, jo. S tím souvisí ta autorita prostě, pak ten přístup a ta autorita z toho vzejde jakoby, z toho přístupu individuálního k tomu žákovi.“

Jaký konkrétní prvek, metoda, krok se osvědčil při budování autority u žáka s poruchou chování?

„Když mám mluvit za sebe, tak třeba ptal jsem se na jeho problémy, jeho rodinné zázemí, co dělá ve volném čase, co ho baví. Tak nějak snažit se otevřít. Oni ti většinou studenti s poruchami učení jsou takoví uzavření, takže najít si prostor otevřít ty dveře a najít si k němu přístup, právě takový osobnější, projevit zájem, právě třeba přes ty záliby. On pak uvidí, že se o něj zajímáš, tak začne tě brát, tím se buduje ta autorita.“

Pokud, tak jakým způsobem si autoritu udržujete?

„Třeba tím přístupem, co jsem zmínil před chvílí, že zajímám se prostě o studenty, co dělají ve volném čase, jak ho tráví, a jaké mají plány do budoucna. Bavíme se, není to kamarádský přístup, prostě člověk se snaží přistoupit k nim trošku na jiný úrovni než z pozice jen toho učitele striktního.“

Co konkrétně nejvíc může oslabit autoritu učitele a proč zrovna to?

„Nedodržování pravidel, stanovených pravidel.“

A proč zrovna tohle?

„To je ta zásadní věc, ta první věc, kterou by měl každý učitel udělat, když předstoupí před tu třídu, tak že prostě vykolikovat hřiště a to se prostě musí potom dodržovat takhle.“

Vyhodnocení:

Pan učitel považuje za při budování si autority vzájemný respekt, dobrou znalost vyučovaného předmětu stanovení pravidel a jejich následné dodržování. Za nejdůležitější prvky pro získání si autority považuje pan učitel empatii a vstřícnost. Zde panuje shoda s Dodalem (2011). Autoritu lze utužit praxí a zkušenostmi vyplývajícími z řešení každodenních situací, zde panuje shoda s respondentkou 1. Za důležité považuje také sledovat vývoj společnosti, což dokládá například v pasáži zmiňující sociální sítě a telefony. Vzory k získání autority byli respondenti rodinní příslušníci či známé osobnosti. Za svou chybu považuje unáhlenost při udělení některých kázeňských opatření, to ale pominulo, patrně praxí. V rámci vytvoření si autority u žáků s poruchami chování obecně doporučuje důkladně se seznámit s danou poruchou a poté zvolit vůči žákovi osobní přístup prostřednictvím projevení zájmu (např. o jeho záliby.) Zde může nastat potenciální problém v tom, aby si učitel stále zvládl udržet férový přístup k ostatním, případně aby se vztah nestal moc přátelským.

7.7 Respondent 7

Respondentkou je učitelka, která působí na druhém stupni. Vyučuje dějepis a český jazyk. Žáci ji mají rádi. Plní roli výchovné poradkyně. Na škole působí dlouhou dobu, přičemž ji respektují žáci, kolegové i rodiče. Je velice otevřená. Jedná se o zkušenou učitelku.

Co pro Vás znamená autorita učitele?

„Autorita učitele je určitě velice potřebná, aby žáci měli nejenom výuku, ale taky měli životní vzor. Aby prostě věděli, kterou stranou se ubírat a jak se chovat. Myslím, že bez autority učitel nemůže pracovat.“

Jaký význam hraje autorita učitele v současné škole?

„Autorita učitele je v současné škole důležitá ze dvou důvodů. Jednat autoritou musí být učitel pro děti, ale autorita učitele se musí projevat i vůči rodičům, zákonným zástupcům. Pokud ty rodiče neberou učitele, tak vedou dítě k tomu, že ani ono v tom učiteli autoritu nevidí. Dnešní doba je jiná oproti minulosti především tím, že řada rodičů má pocit, že učitelství jako takový zvládá každé a nehodnotěj, neceněj si právě těch lidských vlastností, který tu autoritu dělaj. Autorita není jen o tom, že ten předmět výborně umíš, pak může učit vlastně kdokoli ve svém oboru, ale tam ta autorita vzniká tím, že víš, jak je to naučit. A ne z toho, že znáš látku. To považuju třeba za rozdíl mezi filozofickou školou a mezi pedagogickou školou. Filozofie je samozřejmě, filozof ať už je to třeba s českým jazykem, se naučí ledacos, umí opravdu hloubku češtiny líp než učitel pedagog, ale neví jak to dětem předat a tím pak vzniká to, že si nerozuměj a na ty děti musíš používat úplně jiný jazyk, jiný styl.“

A jak si nastolit autoritu u těch rodičů?

„Možná je to trošku, protože už není mi dvacet, tak je to takový jako zastaralý, ale já si myslím, stále jsem přesvědčena o tom, že pokud člověk žije tak, jak to povídá dětem, tak pak ta autorita je normální, protože ty děti ho přijmou. Pak postupně s ním začnou vidět osobu, kterou uznávají a osobu, za kterou by šly, jo. Nezáleží na předmětu, který učíš, to je nesmysl. Záleží vlastně na tom, že když těm dětem vyprávíš nějaký věci, tak ty věci musej být i o tobě. A zase obráceně musíš jim dát taky možnost, aby v tobě viděli i člověka, nejen toho učitele. A ty děti přijdou domů a těm rodičům vlastně vyprávěj, povi jim to. A i když s tebou rodič nemusí souhlasit ze sta procent, ale není možný učit něco o čem ty seš stoprocentně přesvědčeněj a pokud ten rodič tě nebude uznávat, tak dítě přijde domů a dostává se do konfliktu, že jo. Protože něco jinýho slyší doma a něco jinýho slyší tady. Pak autorita nejde.“

Jak by měl učitel postupovat, aby si u žáků získal autoritu? Co konkrétně by měl dělat?

„To jsem vlastně řekla.“

Jaké by měl učitel mít vlastnosti, aby si u žáků získal autoritu?

„Já si myslím, že by měl být spravedlivý, ke všem, ten přístup. Děti na to mají nějaká další tykadla, protože opravdu lehce poznají, jestliže teda jako někoho upřednostňujeme, nebo naopak utlačujeme. Není dobrý takový to dělení na holčičky s mašličkama, který jsou hodný, tichý, ale většinou si je pak učitel přivede k tomu, že mu žalují, donášej a tak dál a pak takový ty rabijáty, ty kluky, který mu to zas řeknou úplně otevřeně a narovinu, ale některým učitelům se to nelíbí. Takže spravedlnost. Pak si myslím, že by měl být i takovej ten lidskej přístup, nemám moc ráda, když třeba polovině třídy se říká jménem a druhý půlce příjmením. Okamžitě ta autorita u toho klesá a myslím si, že je to dost pošramocení takový tý dětský dušičky. Takže prostě žít to, co říkám. Jestliže jim vyprávím tady, že se maj chovat slušně, tak nemůžu zabouchnout dveře a venku bejt jako dlaždič. To prostě ne. Musej v tobě vidět člověka, kterej když jim něco vypráví... Když jim budeš něco jinýho vyprávět a jinak žít, tak ti nebudou věřit ani tu látku, protože to porušuješ. Nějakou stupnici hodnocení, abys opravdu to dodržoval u všech stejně. Když jim řekneš, že bude písemka, tak ta písemka musí být, aby oni se zbytečně nechystaly. Protože nikdy se nestane, aby sto procent dětí bylo radostí bez sebe, že píšou diktát, jo, ale když už jsou teda napnutý, maj z toho třeba obavy, nebo se na tu hodinu chystaj a pak se to odvolá, nedodrží se tak, tak pak je problém.“

Myslíte, že u svých žáků máte autoritu?

„No, jako je to čím dál těžší, ale myslím si, že jo. Že se daj děti zvládnout jako pomocí autority.“

Jedná se o autoritu přirozenou, nebo o autoritu získanou?

„No u mě určitě přirozená, protože jsem se nikdy nesnažila ji budovat. A když jsem nastoupila, tak už jsem rovnou dostala devítku a bylo to, prostě musela jsem. Pan ředitel říkal, hodíme tě do vody a buď plavej, nebo se utop (zasměje se). Takže asi přirozená.“

Pokud je Vaše autorita přirozená, je potřeba si autoritu i upevňovat? A jak?

„Ano, já si asi autoritu upevňuju tím, že sama sebe poznávám dál a dál a přicházím na některé věci, kde úplně nejsem ten člověk, o kterým mluvím a prostě to odstraňovat. Může se stát, že opravdu některé dítě ti je bližší, už třeba když učíš děti svejch kamarádů a tak“

dále. A jako tam třeba z toho začátku té kariéry vidím, že určitě jsem se některých omylů dopustila, takže prostě jak se vyvíjím a jak si to v hlavě uvědomuju, tak si prostě tu autoritu upevňuju i u dětí. Bez toho, že si já začnu u sebe to nejde. U žen to vidím v jednodušším případě, že nastoupěj jako mladý učitelky, pak jsou maminky, jak odejdou na mateřskou a vychovávají ty svoje děti, tak najednou viděj, že to jsou taky jenom děti a taky maj právo na to, že udělaj nějakou chybu nebo něco. Jako v žádným případě nevytvořím autoritu a nebudu na ty děti útočit tím, že za každou maličkost okamžitě budu velká paní učitelka, ale dám jim šanci, aby samy přišly, samy se přiznaly, jo. Takže myslím si, že je to taková neustálá práce sama se sebou a pak to přenáším mezi ty děti.“

Setkala jste se někdy s autoritou charismatu? Čím konkrétně dokázal na žáky zapůsobit takový učitel?

„Já jsem se snad v životě setkala akorát jednou s opravdu charismatickým člověkem. Byla to žena. A ta když vstoupila do sborovny, tak to vypadalo, jak když má svatozář. Ta nemusela ani promluvit ale prostě přišla a někdo přišel, nevím jakým je to způsobem ale stejně to měla s dětma. Úplně v klidu, já jsem ji neviděla, že by se někdy dostala do nějakýho jako, že by se rozrušila, že by na děti křičela, ale opravdu, ať přišla, kam přišla, tak na ty lidi kolem působila. Ona byla věřící, a já jsem měla pocit, že jestli si mám představit někoho, kdo je prostě něčím zvláštní, tak to byla ona, jo. A jako na ty děti to působilo úžasně, asi možná i ten klid, jakože nic ji nedokázalo to a opravdu jak procházela tou třídou. Nebo rodiče, když jsem byla na jejich třídních schůzkách, tak prostě ty rodiče utichali jo, normálně, nevím jak je to možný, to charisma tam bylo. Úžasný charisma. Byla malá, nebyla to velká postava, ničím. Když přijde velikánskej chlap do třídy tak to je prostě jasný, že má charisma celkem jasný pro ty děti, ale tohle byla prostě malá obyčejná ženská a přesto v sobě takový nějaký kouzlo měla.“

Takže tím, že udržovala klid, to bylo to, čím působila na ostatní?

„Ano, ano, třeba dětem pomáhala řešit různé životní události nebo problémy a opravdu všechno to v naprostý pohodě, klidu, usmívala se. Já jsem ji neviděla, že by byla zamračená, že by si na nějaké dítě stěžovala, že se neučí nebo si nedělá tohle. Prostě ten její přístup k dětem byl tak úžasný, že oni zas na ni úžasně reagovaly, jo?“

**Jakou největší chybu jste během získávání si autority udělal a co z toho vyplynulo?
Třeba ponaučení, nebo něco jiného?**

„No... já jsem asi udělala největší chybu a dělám ji asi ještě někdy i teď, že jsem dětem až moc otevřená a myslím si, že už jsou dostatečně velký na to, aby pochopily to, co jim říkám. Výsledkem pak je řada nedopatření. Třeba i s kolegy, když teda něco řeknu a ono tak pak i dopadne, nebo i to tak nedopadne a prostě ubližuju nejen těm dětem ale těm kolegům, když něco takovýhodle udělám. Ale to není, protože bych se chtěla někomu mstít, nebo něco takovýho, ne, já prostě co na srdci, to na jazyku a neumím todlecto. A pak mám ještě jednu autoritu, která není a to když zkouším ústně, mám s tím veliký problém. Protože ty děti, já na nich prostě vidím, že se něco naučily, jenže buď to má to dítě tak strašně našprtáný, že jenom jede jedno za druhým, jak jsem tu větu řekla, což nepovažuju za nejlepší, protože to dítě má mít svůj prostě jo, má se držet toho, co jsem ji tady vysvětlovala, ale říct to svými slovy a pak když přijde dítě, který má problém s vyjadřováním, on se strašně snaží mi odpovědět, aby to bylo dobře, aby se něco nedělo a já ho lituju, takže když pak dávám známku, nejsem si na sto procent jistá, že tady je to naprosto spravedlivě. To určitě ne, protože je rozdíl, jestli to dítě stojí a samo mně logicky vysvětluje látku, kterou jsem já předtím učila, pak je dítě, kterému to je jedno, ono se to našprtá, já ho vyzkouším a zapomene úplně na všechno a pak je to dítě, který to třeba i pochopilo, ale nemá ty komunikativní dovednosti.“

Kde jste brala inspiraci k získávání si autority?

„Když jsem chodila na střední školu, měla jsem pana učitele na češtinu a to byl absolutní vzor, jak má vypadat učitel, takže jsem se do něj tak jakoby zakoukala a učila jsem se a našla jsem krásu literatury.“

Co konkrétně on dělal?

„Jednak to byl člověk, kterej nám absolutně věřil, protože bylo to v době, kdy ještě byl socialismus a pan učitel nám naprosto veřejně a oficiálně, i když věděl, že riskuje, že mezi náma nejsou všichni, který s tím systémem nesouhlasí, tak prostě když byla nějaká jakákoliv událost, tak přišel a vyložil nám ji. Jak to vidí on, nesnažil se nás nějakým způsobem přesvědčit, ať s ním jdeme na nějakou stávkou, nebo něco takovýho, ale prostě hrozně nám otevíral hlavy a myslím si, že z té třídy, kde jsme byli, nadpoloviční většina by za ním šla, i kdybysme šli do pekla. Prostě měl to v sobě a to samý, když učil literaturu, tak on to dokázal vykládat tak, že jsme to viděli před sebou. Rozšiřoval nám tu obrazotvornost, nebylo to otevřete si knížky na straně tolik a tolik a budeme číst jo. Měl všechno načtený, on opravdu věděl o čem mluví a prostě ty věci nám dával do souvislosti

se současností, tak že my jsme opravdu neviděli jenom, že já nevím ve čtrnáctém, patnáctém století se narodil tenhle spisovatel, ten napsal tohle a napište si pomlčku, bylo to o tomhle. Prostě skutečně my jsme to všechno jako by se nám začaly otvírat oči a najednou jsme zjišťovali, že ten předmět, ta literatura, historie literatury se dá vztahovat i do dneška, že všechno je v kruzích. A on prostě takhle žil, takhle byl, on to pak odnes, taky na nějakou dobu musel ukončit učitelství, nemohl to dělat, ale prostě byl to skutečně obrovský vzor a působil na nás výborně.“

Jakou vlastnost považujete při získávání autority za nejdůležitější?

„Určitě čestnost, spravedlnost, protože když ty děti si strašně pamatují, ale oni si tak nepamatují, cos jim dal za domácí úkol, ale jak ses v určitým okamžiku, v určité chvíli zachoval. Takže i třeba to, když seš třídní učitel, tak že s tou třídou žiješ, že s ní dejcháš. Já vždycky když jsem třídní učitel, tak ta třída, já je mám naučený tak, že když něco provedou, tak přijdou a řeknou, prostě udělali tohle, stalo se tohle, potřebujeme tohle, prostě přiznaj se. Ale oni stejně tak dobře vědí, že když se přiznaj, tak uznávám že každé děláme chyby a ty děti musej tu chybu udělat. Protože pokud ji neudělaj budou mít pocit, že to prostě není pravda, to co jim říkám. Ale jestliže jim řeknu, že když přijdou a řeknou prostě stalo se tohle, tak já jim pomůžu to vyřešit. Ne že utíkám za ředitelem a budu si stěžovat, co ta třída udělala, že to snad není možný atd. Aby ti věřili, že jim skutečně pomůžes a říkám, potom ty děti opravdu oceňují. Dnešní doba dává strašně málo prostoru pro to, aby si rodiče doma s těma dětma o tomhle promluvili. Některý to přijmou hned, některým musíš vysvětlit, aby se tam dostaly, ale to že dítě přijde do školy a je živé neznamená, že je špatné.“

Jak autoritou zajistit klid během výuky?

„Musí se uznat, že pomocí autority jako, já to spíš vedu tak, že ta třída si musí uvědomit, že ten dotyčný, kterej prostě ruší, musí pochopit, že ho ta třída nepřijímá, že ji ruší, že ji zdržuje a tak dále. Nechávám to na té třídě, aby si sama zvolila, jakou cestou chtějí jít. Protože výklad látky může být samozřejmě hravou formou, zábavně, můžeš použít tadytu techniku, ale okamžiku, kdy ta třída, spíš teda jedinec nebo dva nereagují a dělaj něco, co by neměli, tak to že učitel bude vepředu poskakovat a řešit to přes autoritu nemá šanci. Potom teda říkám, můžu přejít na to, většinou na začátku roku, když dostanu novou třídu, tak pak jsem teda musela použít to, že jsem řekla, prostě dobře, mým úkolem je vám vyložit látku a tak já budu vykládat, dělejte si zápisky, pak budeme psát písemku a prostě nechám

to na vás, pokud jste tak dospěli a chcete si řešit všechno ty dva nebo tři a ta třída se jim směje, těm jejich nesmyslům, tak prostě a jednoduše musí se přejít k tomu, že musím tu třídu dovést k tomu závěru, že mu dají sami najevo, že o tohle nemají zájem. Tam ti osobní autorita, pro některý děti autorita učitele je prostě nepředstavitelná, z toho důvodu, že nemají autoritu v rodiči, jo tam to od dětství prostě chybí, oni je to neučej. Navíc dnešní doba je daná tak, že dítě – piedestal, dole někde maminka s tatínkem běhají a sloužej. Viz včera na výletě si představím, tak některý děti s sebou měly na ty 4 hodiny v Hradci šestnáct set. Jako moje matka by mi v životě nedala jako žákovi základní školy. A měly rozchod jednu hodinu. Ale oni dokázaly těch šestnáct set prostě utratit. A maminka jim dala kartu, protože ono jim je teda, šestá třída, 11 let a oni si vybíraly další a další peníze, ale neměly to vůbec za nic jako, to je normální. A kde prostě nezafunguje to, že je to naučili rodiče, že vůči dospělejím a vůči prostě lidem mají se projevovat, že mají autoritu, tak ten učitel nastupuje do naprosto nepřipravenýho dítěte. Pak musí třída.“

Do jaké míry hraje při získávání si autority klasifikace a do jaké míry osobnost učitele?

„No tak já vidím osobnost učitele tak na těch 60-65 procent, ale neumím si představit návrh, že nebude klasifikace, protože ty děti k tomu docházej postupně. Některý děti klasifikaci nepotřebujou a opravdu to v sobě mají a na tom druhým stupni obzvlášť, už vědí, že ta známka není rozhodující, ale musej v sobě mít takovej trochu stupeň dospělosti, protože některé žáky žene opravdu jen to, že dostanou čtyřku nebo pětku. Takže určitě ale rozhodující je ta osobnost“

Je pro začínajícího učitele podle Vašeho názoru těžké získat si autoritu ve srovnání se zkušenějšími kolegy?

„Zcela určitě, je to daný, že je věkově blížký těm dětem a oni ho prostě, je to zase, když už mají autoritu, tak pomalu by tam měli učit učitelé, kteří jsou už šediví, bílí s fousama atd. Tam přeci jenom prostě ty děti se seknou, ale když jim přijde do třídy právě prostě kluk nebo holka, kteří ukončili ve třicetileté vysokou školu a mají si tu autoritu získat, tak ty děti zase mají k tomu nějaký smysl, protože oni si to mezi sebou předávají. Jedna třída začne, dneska tam byla paní učitelka a prostě to byl takovej bordel a ona zdvihala hlas, pískala nahore, protože samozřejmě zase než se ten hlas naučíš používat, a prostě z jedny třídy to jde do druhé a tak dál. Tam skoro lituju vás, chlapy, vy totiž nemáte tu šanci jako ty ženský, že mají dvě. Když nastoupěj po vysoký škole, tak se učeť tu autoritu a hledaj

ji a zkoušej to, nebo těch přirozených autorit je taky, ale to znamená, že tu přirozenou dál rozvíjíš, ta není ukončená, ale vy nemáte tu možnost, že odejdete na mateřskou, kdežto ta učitelka odejde, vrátí se třeba za 3 za 6 let podle toho, většinou mají děti za sebou a je tam někdo úplně jiný. Jsou tam jiný děti a dostane šanci začít znova, ale ten chlap dostane šanci jedině v případě, že odejde z té školy. Ale na té škole začít hned s tím, to musí mít 180, 190 centimetrů na vejšku musí to být kus valibuka, aby skutečně měl hlas jako hrom, takže když otevře třídu, tak ty děti zalezou do lavic a pak teprve poznají učitele. Ale aby opravdu někdo přišel a rovnou prostě byl udělaný učitel... Myslím si, že je to i tím, že současná vysoká škola pedagogická nedává možnost, aby ses to tam naučil.“

Jaký vliv mohou mít kolegové na získání si autority?

„Obrovský. Protože jestliže přijde učitel do školy, kterej už autoritu má a postaví někoho, kdo ještě tu autoritu nemá a vysvětlí, vypráví žákům, že to není, že vystudovali, vyšli základní školu a můžou jít učit, jak si myslí, samozřejmě, že vyjdeš základní školu, umíš číst, umíš psát, umíš počítat, ale neumíš to nikomu předat. Takže ten učitel mu může samozřejmě pomoci, ale může ho taky totálně utopit. Jestliže teda přijde a přidá se dětem, no jo on nic neumí, ježiš, je to možný že udělal chybu? Nebo něco takovýho, tak prostě to je pro toho učitele konečná, nemá šanci se proti tomu postavit. Můžeš se postavit, ale prostě tě smetou. Ale to se bohužel stává, víš jak to je.“

Čím vám nejvíce kolega při budování autority pomohl?

„No mně velice pomohlo, že jsem se vrátila na školu, kam jsem chodila jako žák a byli tam ti učitelé, kteří mě učili a nepřístupovali ke mně tak jako, támhle Hanička seděla vzadu pořád a zlobila atd, ale opravdu mě přijali jako učitele i když mi tykali. Ale ve třídě se nestalo, aby někde řekli, no jo, ta byla hrozná. Ale opravdu mě vzali a myslím si, že to bylo i tím, že ten kolektiv byl ze dvou třetin mužský a z jedné třetiny ženský. Protože ten ženský kolektiv nikdy, ale nikdy nemůže dát to, co ti učitelé potřebují. Prostě ať chceš nebo nechceš, tak ta drbárna tam je. Pak je smutný, když to hodnotí někdo, kdo se v životě nedokázal před ty děti postavit a udělat a prostě tu svoji autoritu v uvozovkách si buduje tím, že shazuje ostatní.“

Čím Vám kolega při budování autority naopak uškodil?

„Asi matikář protože to, ten jednou přišel do mojí třídy, bavil se se třídou o známkách a já jsem říkala, vzadu jsem seděla, něco si chystala a on říkal, že jedničky nemaj, tu má

pán bůh, dvojku že má on a ostatní děti, že mají trojku. A víš, jaká jsem, že jsem taková jako to, ale říkám, to je zajímavý, že já jsem od Vás měla jedničku. A on se na mě tak podíval jako pohrdavě, tys měla jedničku? To snad není možný, že jsem ti dal jedničku. Tím pádem se ta třída dala huronsky do smíchu a prostě to bylo takový ponížení. Ale zas to bylo poučení, že jsem věděla, že tohle už dělat nemůžu. Že tohle bych neudělala, abych učitele přímo ve třídě, ano když jsem chodila na náslech, tak vím, že chybu udělá, ale co, když i ten učitel se učí být učitelem. Má na to právo. Nejsme stroje.“

Je podle Vašeho názoru nutné si autoritu udržovat a obnovovat? Pokud ano, jak?

„Autoritu si musíš udržovat, protože my neděláme se stejnými věcmi, neděláme se strojem 20, 30 let, ale ty děti, který přicházej jsou úplně jiný, než ty, který jsme měli. A to neznamena generačně ale klidně i rok po sobě jdoucí třídy jsou jiný, každý od tebe chce něco jinýho. Jedno chce pomoct, podržet, druhý chce aby sis ho nevšímal, protože teď na to nemá. Autorita se musí udržovat, musí se prohlubovat, musí se měnit ten přístup, protože říkám, děti jsou různý. Nemůžeš počítat s tím, že nějakou autoritu získáš, samozřejmě, že když už ji jednou máš, tak ty děti si to povědí, že jo, tenhle je dobrej, ale nesmíte tohle. Takže ty děti jsou důležitý na to předávání, určitě, ale nemůžeš počítat s tím, že nastoupíš jako učitel, budeš mít autoritu a ona ti zůstane do konce života, to nejde.“

Jaká jsou úskalí budování si autority u žáků s poruchami chování?

„Asi největším problémem je, že my to dítě musíme poznat, poznat tu poruchu a vědět do jaké míry je to porucha a od jaké míry to to dítě zneužívá. A to je strašně těžký, opravdu na to jsou dobrý ty školení a hlavně školení s těma dětma, který skutečně ty projevy mají, prostě seznámíš. Taky se mi ze začátku stalo, že jsem se domnívala, že to dítě je jenom líný. Že si to nezapiše atd. Ale postupem času jak jsem poznávala ty, navíc mám jako výchovná vystudovaný že jo, ty poruchy, tak najednou zjišťuju, že se na něj dívám jinak než jiné kolegyně nebo kolegové, protože oni opravdu ten svět nechtěj znát a prostě je to nezajímá to dítě. Maj ve třídě 30 dětí podle toho jejich pohledu musí podávat stejný výkony podle daný stupnice. Ale u těchhle dětí to prostě nejde a když je budu, dost často se stává, že se dostanou do té škatulky, ten je blbej, nemá smysl s ním něco dělat. Ale pak se ukáže, máme tady taky děti, které mají poruchy chování, poruchy učení atd. a to dítě vás překvapí, že najednou, když se mu trochu věnujete, tak on má vynikající nápady. V něčem se najednou projeví a stačí, když mu takhle pohládíte dušičku a prostě to dítě

najednou rozkvete. A to je práce nás učitelů. Každýho dovíst tam, kde mu je dobře, a ne že vyjde a že si dvakrát zopakuje ročník a přitom v pátý třídě víme, že tu kapacitu má téměř na konci a je vyčerpaná.“

Jaký konkrétní prvek, metoda, krok se osvědčil při budování autority u žáka s poruchou chování?

Vizte výše

Pokud, tak jakým způsobem si autoritu udržujete?

Vizte výše

Co konkrétně nejvíc může oslabit autoritu učitele a proč zrovna to?

„Myslím si, že největší problém, co oslabuje autoritu je, že něco jinýho říkám a něco jinýho žiju. Já v tadytý obci jsem se narodila, chodila jsem sem do školy, učím tady a ty děti vědí už od svých rodičů, jestli jsem takovádle byla nebo nebyla a prostě jakej ten člověk je. Jestli nevypráví o tom, jak se maj slušně chovat a potom má problém otevřít pusku v krámě a pozdravit lidi. A tak jako opravdu prostě v okamžiku, kdy ty co už s tebou prošly a už tě znaj a řeknou, no to je hezký, ona pěkně kecá, ale prostě ve skutečnosti je to něco jinýho, tak to prostě ty autority okamžitě poníží a sníží. Ty děti vám daj šanci, když to uděláš jednou a uvědomíš si, žes udělal krok mimo, nebo že jsi něco řekl a něco jinýho udělal, tak jako ty děti ti šanci daj. Není to, že prostě uděláš to jednou a prostě seš úplně mimo, ale nemůžeš to udělat tak, že já jsem velkej učitel, já můžu a vy jste ty malý. Tak jako se to tradovalo dřív. Nejdřív jsem já, sedím za katedrou, pak dlouho nikdo a tak ve třetí lavici sedí ty první, který maj právo vůbec dýchat. Na ty dnešní děti tohle už neplatí, oni mají svoje názory a ukamenovat je tím, že budu mlít, mlít, mlít a nedám jim možnost, aby ten svůj názor řekly, já mu přece musím vysvětlit, proč ten jeho názor je špatně. A jakmile tohle prostě není a je jen ta tvrdá autorita, tak to není dobře, ty děti se nevyjádřej, oni ti nevěřej, oni ti to neřeknou, protože mají strach, že jim zase tu pusku zavřeš. Ale najít to rozmezí, kde ještě je to dobrý a kde už je tý autority moc. Asi víš, že mluvím o kolegyni XY, tak když přijde do třídy, u dětí nastoupí strach a autorita, ale taková ta autoritářská autorita. Ale kolikrát už se mi stalo, že třeba přijdou děti z její třídy a samy mě řeknou nebo napíšou, že jí nemaj rády, že se při její hodině cejtěj sepnutý a boje se nadechnout. Když to řeknou špatně, tak je sekec. A to nepotřebuješ, ty potřebuješ vědět, jestli to uměj a to musej mít právo, a musej vědět, že když to řeknou špatně, tak jim

řekneš, určitě to je takhle? Nesplet ses náhodou? A co takhle? A aby on opravdu věděl, že já jsem ho necvakla přes ty prsty, že jsem ho neodepsala, protože řekl chybu, protože podruhé už by to neudělal, aby řekl chybu. To radši budou sedět jako tadyty devátáci, budou držet pusy, neodpověď a nebudou riskovat.“

Vyhodnocení:

Paní učitelka vidí autoritu jako zásadní element učitelské práce. Současně naznačuje, že vnímá krizi pedagogické autority ve společnosti, kdy často rodiče žáků neuznávají autoritu učitele. Tuto hypotézu podporuje fakt, že respondentka zmiňuje v některých případech absenci autority rodiče, bez které těžko lze vybudovat jakýkoliv jiný druh autority, přičemž v souvislosti s tímto jevem zmiňuje přemíru. Současně však vidí možnost nápravy v tom, že učitel bude autentický do takové míry, aby si získal děti na svou stranu, kteří následně získají rodiče na učitelovu stranu vlivem pozitivních dojmů dětí. Důležitá je spravedlnost, autenticita a důslednost, které zmiňují i ostatní respondenti. Respondentka varuje před upřednostňováním dětí na základě osobních sympatií či předsudků. Zmiňuje rovný přístup ke všem, např. v užívání křestních jmen, respektive příjmení při oslovování. Autoritu si lze upevňovat neustálou pílí a prací na sobě samém. Respondentka zmiňuje také zajímavý fakt, a sice že učitelky mají tu výhodu, že když odejdou na rodičovskou dovolenou, mají od práce na nějaký čas odstup a jakousi druhou šanci po návratu z rodičovské dovolené vybudovat si autoritu znovu. Situaci přirovnává ke změně školy. Jako ostatní respondenti i paní učitelka zmínila jako výraznou vlastnost učitele s autoritou charismatu klid. Mimo jiné ještě zmínila příklad s mohutným učitelem. Zde by se však mohlo u dětí jednat o autoritu ze strachu. Jako své chyby zmiňuje přílišnou otevřenost vůči dětem, ta může někdy zapříčinit i problém s kolegy. Dále také fakt, že v některých situacích se nad dětmi slituje během ústního zkoušení, čímž může potenciálně narušit předem daná pravidla. Za vzor měla respondentka svého učitele literatury, neboť prokázal velikou odvahu a byl autentický. Jako pozitivní pro získání autority považuje paní učitelka dát prostor žákům, když způsobí problém, aby se k němu přiznali a postavili. Poté ona bude za žáky stát. Jelikož se respondentka vrátila vyučovat na školu, kterou sama studovala, tak vnímá jako velice pozitivní fakt, že její kolegové (dle respondentčinych slov většinou muži) dokázali proměnit svoje vnímání natolik, aby ji dokázali brát jako kolegyni. Jako negativní zkušenost zmiňuje fakt, kdy, i přes většinovou profesionalitu svých tehdejších kolegů, zmiňuje situaci, kdy ji kolega shodil před dětmi narážkou týkající se jejích studií. U žáků s poruchami chování vnímá jako

největší problém nezáměrem ze strany učitelů s danou situací pracovat. Tito učitelé nechtějí dělat nic navíc, přičemž zmiňuje, že při projeveném zájmu může takový jedinec přijít například se skvělými nápady. Jako největší oslabení autority respondentka vnímá neautenticitu a přílišnou přísnost, kterou vidí jako neúčinnou z toho důvodu, že může vést ke strachu, nikoliv k autoritě.

8 Diskuze

Základem pro sběr výzkumného materiálu byly vhodné podmínky, to znamená samota, klid a dobrá atmosféra. Sběr v prostorech, kam nedoléhal hluk z okolí, aby bylo možné pořídit kvalitní zvukový záznam. Samota byla důležitá z důvodu toho, aby se respondenti nebáli otevřít a být upřímní. Dobrou atmosféru většinou pomohl nastolit šálek kvalitní kávy. Většina zúčastněných respondentů považovala tuto práci za zajímavou a považovali za vzrušující fakt, že jsou její součástí. Kombinace výše zmíněných faktorů ve většině případů vedla k pozitivní atmosféře.

Z rozhovorů vyplývá, že někteří respondenti pozorují krizi pedagogické autority ve společnosti. Zde panuje shoda s Valešovou, Kasíkovou a Burešem. Příčina tohoto jevu může ležet v negativních zážitcích spojených s online výukou, která souvisí s celosvětovou pandemií onemocnění covid-19, přičemž taková výuka mohla vykazovat nižší standarty, neboť nastalá situace byla bezprecedentní. Dle slov respondentů jsou na vině média, která zmiňují rostoucí platy a velké množství volna, přičemž už se v takové míře neinformuje o věcech, které jsou také spojeny s prací učitele (např. vyřizování učitelské agendy mimo pracovní dobu.)

Mezi respondenty do veliké míry panuje shoda s teoretickou literaturou v oblasti budování autority. Konkrétně s Kalhousem, Obstem, Střelcem, Šed'ovou, Švaříčkem a Šalamounovou. Respondenti zmiňovali jako klíčové vlastnosti učitele pro získání si autority spravedlnost, autenticita, důslednost, empatii a rozhodnost. Jsou-li tyto (i další) elementy přítomny v interakcích mezi učitelem a žáky, začne se zde projevovat partnerství vznikající za účelem dosažení společného cíle. Jako pozitivní bylo shledání zachování klidu ze strany učitele, přičemž zde vycházím z otázky týkající se autority charismatu.

Respondenti rovněž zmiňovali, že při budování si autority může do jisté míry hrát roli i pohlaví učitele, přičemž z této skutečnosti profitují muži. Tato skutečnost je v rozporu s tvrzením Havlíka, že pohlaví a věk na autoritu učitele nemá vliv. Někteří

respondenti zmiňovali pohlaví učitele v souvislosti s inspirací pro budování autority či s budováním autority jako takovým naprosto nemotivovaně. Z toho vyvozují, že daný element vnímají pozitivní. Tento jev může být zapříčiněn skutečností, že učitelů mužů je v pedagogické obci stále menšina, přičemž se stále pro žáky jedná o něco zvláštního, když je vyučuje muž a ne žena.

Jako prvky oslabující autoritu učitele zmiňují respondenti již výše zmíněnou roli médií, porušení učitelem předem stanovených zásad, což vyústí v nedůvěryhodnost učitele. Jako další takový element označují respondenti nekolegialitu a nejednotnost v učitelském sboru. V žácích to vytváří zmatek ohledně vnímání daného učitelů. Kontraproduktivním se rovněž jeví a nesprávná míra projevovaného trendu, kdy např. přílišná přísnost může vést k odosobnění (Průcha, 2005) nebo se autorita může začít měnit ve strach, jak vyplývá z výpovědi poslední respondentky.

U žáků s poruchami chování se respondenti shodli na individuálním přístupu, zpravidla vlídném. Ideálním řešením je stanovit si pravidla chování na základě vzájemného konsenzu. Rovněž se jako pozitivní jeví projevení zájmu o takového žáka. Dá mu to pocit, že je přijímán takový, jaký je, což je pro takové žáky velice důležité.

Většina respondentů brala inspiraci pro získávání si autority ve svých studentských letech při vzpomínání na své vyučující nebo z řad svých kolegů. Někteří respondenti řekli, že je inspirovali rodinní příslušníci, veřejně známá osobnost či literární postava. Jeden respondent uvedl, že si četl veřejně sdílené zážitky na sociálních sítích nebo blozích. Jedna respondentka vysloveně řekla, že vysoká škola studenty nenaučí, jak si vybudovat autoritu. To by v budoucnu mohlo inspirovat některé vysoké školy k zavedení seminářů, jejichž náplní by byly různé diskuze, modelové situace a praktické výcviky či besedy s odborníky z pedagogické praxe zaměřené na budování si autority.

Pro většinu respondentů představuje budování si autority intuitivní proces, který formují zažité zkušenosti. Zde by se dalo oponovat faktem, že rovněž nezmínili, že by se při budování autority inspirovala teoretickou literaturou. Jelikož vytvoření si autority je dovednost, nikoliv znalost, je pochopitelné, že v dané činnosti se učitel zlepšuje časem a nabytými zkušenostmi. Zároveň je však možné, že případné studium teoretické literatury by mohlo tento proces zefektivnit. Řada činností, které se lze naučit, má teoretický základ. Existují navíc i jiné alternativy pro zlepšení této dovednosti, např. školení a semináře.

Z výše analyzovaných rozhovorů lze vyčíst, že k vybudování si autority vede několik cest, z nichž nelze nějakou z nich klasifikovat jako správnou. Důležité je

rozpoznat vhodnou míru projevované reakce směrem k žákovi a mít na paměti, že každý žák je jedinečný a tak je také nutné k němu jako k takovému přistupovat.

9 Závěr

Výsledné rozhovory a jejich následné vyhodnocení mohou být ovlivněny ne zcela upřímnými odpověďmi respondentů. Dále může být situace trochu zkreslená faktem, že respondenti vyučují na různých školách, přičemž nemají k dispozici stejné žáky k porovnání. Na různých školách také platí různá pravidla a uplatňují se různé metody. Cílem práce bylo konfrontovat teoretické postupy pro získání si autority a postupy učitelů pro získání si autority. Lze vyslovit fakt, že dle výpovědí respondentů jsou jejich postupy pro získání si autority v souladu s teoretickou literaturou. Ve výpovědích respondentů bylo patrné, že někteří kladou důraz na jiný element, při budování si autority. Zároveň však ve velké míře zmiňovali takové elementy, které byly ve shodě s teoretickými postupy definovány v teoretických pramenech. Z výše zmíněných skutečností lze vyvodit fakt, že cíl práce byl naplněn. Výsledkem je, že jak postupy navrhované teoretickými prameny a postupy praktikované respondenty jsou v souladu. Pro lepší výpovědní hodnotu lze navázat v budoucnu výzkumem, jenž by zahrnoval větší počet respondentů, přičemž výsledky daného výzkumu by mohly být využitelné pro ostatní učitele, kteří začínají učit nebo mají problém s nastolením autority ve třídě.

Zdroje

- ALLPORT, Gordon William. (2004) *O povaze předsudků*. Praha: Prostor. ISBN 80-7260-125-3.
- BEDNÁŘ, Vojtěch. (2013) *Sociální vztahy v organizaci a jejich management*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4211-3.
- ČAPEK, Robert (2015) *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada. 978-80-247-3450-7
- DYTRTOVÁ, Radmila (2009). *Učitel – Příprava na profesi*. Praha: Grada. ISBN 978-80-2472-863-6.
- DUNN, Patrick. (2011) *Chaos magie*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3353-1.
- GAVORA, Petr, MAREŠ, Jiří a BROK Perry Den. (2003) Adaptácia Dotazníka interačného štýlu učiteľa. In: *Pedagogická revue*, 55, 4. 2, s. 126-145.
- GIDDENS, Anthony. (1999) *Sociologie*. Praha: Argo. ISBN 80-7203-124-4.
- HAVLÍK, Radomír a kol. (1998) *Učitelství povolání z pohledu sociálních věd*. Praha: PedF UK Praha. ISBN 80-86039-72-2.
- HOLEČEK, Václav. (2015) *Psychologie pro učitele*. Praha: Grada, ISBN 978-80-247-3704-1
- JANDOUREK, Jan. (2008) *Průvodce sociologií*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2397-6.
- JUČOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ (2015) *Máme dítě s ADHD*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5347-8
- LUKÁŠ, Josef. (2007) Vývoj učitele: přehled relevantních teorií a výzkumů. In: *Pedagogika*. roč. 57.
- KALHOUS, Zdeněk, OBST, Otto., a kol., (2002) *Školní didaktika*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-253-X.
- KALINA, Aleš. (2014) *Emoční rovnice: odhalte svůj zdrojový kód*. Praha: Mindsoft. ISBN 978-80-85335-23-1
- KHELEROVÁ, Vladimíra. (2010) *Komunikační a obchodní dovednosti manažera*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3566-5.
- KELLER, Jan. (2004) *Dějiny klasické sociologie*. Praha: SLON. ISBN 80-86429-52-0

- KOLÁŘ, Zdeněk a kol. (2012) *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3710-2.
- KYRIACOU, Chris. (2008) *Klíčové dovednosti učitele*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-434-2.
- MERTIN, Václav. (2015) *Ze zkušeností dětského psychologa*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-747-8765-2.
- MIKULKOVÁ, Milena (2015) *Hlavu vzhůru rodiče*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5885-5
- NOVÁČKOVÁ, Jana a Dobromila, NEVOLOVÁ (2020) *Respektovat a být respektován*. Praha: PeopleComm. ISBN 978-8087-917-71-8.
- PELCOVÁ, Naděžda a Ilona SEMRÁDOVÁ. (2014) *Fenomén výchovy a etika učitelského povolání*. Praha: Karolinum. ISBN 9788024626529.
- PRŮCHA, Jan. (2005). *Moderní pedagogika*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-047-X
- PRŮCHA, Jan. (2009) *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-546-2.
- PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a Jiří MAREŠ. (2013) *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-772-8
- ŘÍČAN, Pavel. (2010) *Psychologie osobnosti*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3133-9.
- ŘIHÁČEK, Tomáš., ČERMÁK, Ivo. & HYTYCH, Roman., (2013.) *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*, Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-6382-2
- SALADIN-GRIZIVATZ, Catherine (2002) *Rodičovská autorita*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-676-4.
- STŘELEČEK, Stanislav, ed., (2005) *Studie z teorie a metodiky výchovy II*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3687-7.
- SVATOŇ, Jan a Jan FILIP. (2011) *Státověda*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7357-685-1.
- ŠEĐOVÁ, Klára, ŠVAŘÍČEK, Roman a Zuzana ŠALAMOUNOVÁ, ed. (2012) *Komunikace ve školní třídě*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0085-7.
- TILINGER, Pavel. (2014) *Odborné a pedagogické praxe ve sportu a tělesné výchově*. Praha: Karolinum. ISBN: 978-80-246-2795-3
- VALIŠOVÁ, Alena. (1999) *Autorita ve výchově: vzestup, pád, nebo pomalý návrat*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184857-3.
- VALIŠOVÁ, Alena. (2008) *Jak získat, udržet a neztrácet autoritu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2282-5.

VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. (2011) *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3357-9.

VAŠUTOVÁ, Jaroslava. (2004) *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Paido. ISBN 978-80-7315-082-2.

VYMĚTAL, Jan. (2010) *Úvod do psychoterapie*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2667-0.

WEBER, Max. (1997) *Autorita, etika a společnost: pohled sociologa do dějin*. Praha: Mladá fronta. ISBN 80-204-0611-5.

Přílohy

①

OSOBNÍ DATA

Výzkumník: Matěj Kryl

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědné-humanitní a pedagogická
Liberec 1, 461 17

Respondent:

Jméno: Magdalena Havlíková

Příjmení: Havlíková

Titul: Mgr.

Pohlaví: muž žena

Povolání: Učitelka

7

INFORMOVANÝ SOUHLAS
Budování autority učitele na druhém stupni základní školy.

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Liberec 1, 461 17

Výzkumník:
Matěj Kryl
matej.kryl@tul.cz

Popis projektu:

Tento projekt se zabývá problematikou získání a udržení si autority na druhém stupni základní školy.

Postup:

- Respondent výzkumu vyplní krátký dotazník a poskytne krátký rozhovor.
- Účast na výzkumu zabere přibližně 20 minut.
- Účast na projektu je čistě dobrovolná.

Ukončení účasti:

- Respondent má právo z výzkumu odstoupit v jakékoli chvíli.
- Respondent má právo odmítnout odpovídat na jakoukoli otázku.

Výzkumník slíbje že:

- Získaná data a osobní údaje nebudou zveřejňovat mimo rozsah tohoto výzkumu .
- Nahrané materiály budou použity výhradně pro účely diplomové práce Budování autority učitele na druhém stupni základní školy

Respondent souhlasí že:

- Bude v průběhu výzkumu pořízen audio záznam jeho odpovědí na dané otázky.
- Svolí výzkumníkovi, aby použil doslovné přepisy nahrávek a dotazníků pro akademické účely.
- Výzkumník neprovádí výzkum za účelem zisku, tudíž nebude požadovat žádnou finanční kompenzaci.
- Na konci výzkumu bude moc zkoumající použít získané materiály pro budoucí prezentace týkající se tohoto výzkumu.

Jméno respondenta: _____

Podpis respondenta: _____

Datum 9.3.2023

Podpis výzkumníka: _____

Datum 9.3.2023

2

OSOBNÍ DATA

Výzkumník: Matěj Kryl

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Liberec 1, 461 17

Respondent:

Jméno: Jakub LAW

Příjmení: LAW

Titul: Mgr.

Pohlaví: muž žena

Povolání: učitel ZŠ

2

INFORMOVANÝ SOUHLAS
Budování autority učitele na druhém stupni základní školy.

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Liberec 1, 461 17

Výzkumník:
Matěj Kryl
matej.kryl@tul.cz

Popis projektu:

Tento projekt se zabývá problematikou získání a udržení si authority na druhém stupni základní školy.

Postup:

- Respondent výzkumu vyplní krátký dotazník a poskytne krátký rozhovor.
- Účast na výzkumu zabere přibližně 20 minut.
- Účast na projektu je čistě dobrovolná.

Ukončení účasti:

- Respondent má právo z výzkumu odstoupit v jakékoli chvíli.
- Respondent má právo odmítnout odpovídat na jakoukoli otázku.

Výzkumník slíbje že:

- Získaná data a osobní údaje nebudou zveřejňovat mimo rozsah tohoto výzkumu.
- Nahrané materiály budou použity výhradně pro účely diplomové práce Budování autority učitele na druhém stupni základní školy

Respondent souhlasí že:

- Bude v průběhu výzkumu pořízen audio záznam jeho odpovědí na dané otázky.
- Svou výzkumníkovi, aby použil doslovné přepisy nahrávek a dotazníků pro akademické účely.
- Výzkumník neprovádí výzkum za účelem zisku, tudíž nebude požadovat žádnou finanční kompenzaci.
- Na konci výzkumu bude moc zkoumající použít získané materiály pro budoucí prezentace týkající se tohoto výzkumu.

Jméno respondenta: Jakub LAJN

Podpis respondenta: [Podpis] Datum 3.4.2023

Podpis výzkumníka: [Podpis] Datum 3.4.2023

3

INFORMOVANÝ SOUHLAS
Budování autority učitele na druhém stupni základní školy.

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Liberec 1, 461 17

Výzkumník:
Matěj Kryl
matej.kryl@tul.cz

Popis projektu:

Tento projekt se zabývá problematikou získání a udržení si autority na druhém stupni základní školy.

Postup:

- Respondent výzkumu vyplní krátký dotazník a poskytne krátký rozhovor.
- Účast na výzkumu zabere přibližně 20 minut.
- Účast na projektu je čistě dobrovolná.

Ukončení účasti:

- Respondent má právo z výzkumu odstoupit v jakékoli chvíli.
- Respondent má právo odmítnout odpovídat na jakoukoli otázku.

Výzkumník slíbje že:

- Získaná data a osobní údaje nebudou zveřejňovat mimo rozsah tohoto výzkumu .
- Nahrané materiály budou použity výhradně pro účely diplomové práce Budování autority učitele na druhém stupni základní školy

Respondent souhlasí že:

- Bude v průběhu výzkumu pořízen audio záznam jeho odpovědí na dané otázky.
- Svolí výzkumníkovi, aby použil doslovné přepisy nahrávek a dotazníků pro akademické účely.
- Výzkumník neprovádí výzkum za účelem zisku, tudíž nebude požadovat žádnou finanční kompenzaci.
- Na konci výzkumu bude moc zkoumající použít získané materiály pro budoucí prezentace týkající se tohoto výzkumu.

Jméno respondenta: Mgr. Lucie NYKLOVÁ

Podpis respondenta: [Podpis] Datum 4.4.2023

Podpis výzkumníka: [Podpis] Datum 4.4.2023

3

OSOBNÍ DATA

Výzkumník: Matěj Kryl

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Liberec 1, 461 17

Respondent:

Jméno: LUCIE

Příjmení: NYKLOVA

Titul: Mgr.

Pohlaví: muž / žena

Povolání: UČITELKA ZŠ

4

OSOBNÍ DATA

Výzkumník: Matěj Kryl

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Liberec 1, 461 17

Respondent:

Jméno: ONDŘEJ

Příjmení: LAŽA

Titul: Mgr.

Pohlaví: muž žena

Povolání: UČITEL

INFORMOVANÝ SOUHLAS
Budování autority učitele na druhém stupni základní školy.

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Liberec 1, 461 17

Výzkumník:
Matěj Kryl
matej.kryl@tul.cz

Popis projektu:

Tento projekt se zabývá problematikou získání a udržení si autority na druhém stupni základní školy.

Postup:

- Respondent výzkumu vyplní krátký dotazník a poskytne krátký rozhovor.
- Účast na výzkumu zabere přibližně 20 minut.
- Účast na projektu je čistě dobrovolná.

Ukončení účasti:

- Respondent má právo z výzkumu odstoupit v jakékoli chvíli.
- Respondent má právo odmítnout odpovídat na jakoukoli otázku.

Výzkumník slibuje že:

- Získaná data a osobní údaje nebudou zveřejňovat mimo rozsah tohoto výzkumu .
- Nahrané materiály budou použity výhradně pro účely diplomové práce Budování autority učitele na druhém stupni základní školy

Respondent souhlasí že:

- Bude v průběhu výzkumu pořízen audio záznam jeho odpovědí na dané otázky.
- Svou výzkumníkovi, aby použil doslovné přepisy nahrávek a dotazníků pro akademické účely.
- Výzkumník neprovádí výzkum za účelem zisku, tudíž nebude požadovat žádnou finanční kompenzaci.
- Na konci výzkumu bude moc zkoumající použít získané materiály pro budoucí prezentace týkající se tohoto výzkumu.

Jméno respondenta: ONDŘEJ LAŽA

Podpis respondenta: D. LAŽA Datum 5.4.2023

Podpis výzkumníka: M. Kryl Datum 5.4.2023

5

INFORMOVANÝ SOUHLAS
Budování autority učitele na druhém stupni základní školy.

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Liberec 1, 461 17

Výzkumník:
Matěj Kryl
matej.kryl@tul.cz

Popis projektu:

Tento projekt se zabývá problematikou získání a udržení si autority na druhém stupni základní školy.

Postup:

- Respondent výzkumu vyplní krátký dotazník a poskytne krátký rozhovor.
- Účast na výzkumu zabere přibližně 20 minut.
- Účast na projektu je čistě dobrovolná.

Ukončení účasti:

- Respondent má právo z výzkumu odstoupit v jakékoli chvíli.
- Respondent má právo odmítnout odpovídat na jakoukoli otázku.

Výzkumník slibuje že:

- Získaná data a osobní údaje nebudou zveřejňovat mimo rozsah tohoto výzkumu .
- Nahrané materiály budou použity výhradně pro účely diplomové práce Budování autority učitele na druhém stupni základní školy

Respondent souhlasí že:

- Bude v průběhu výzkumu pořízen audio záznam jeho odpovědí na dané otázky.
- Svolí výzkumníkovi, aby použil doslovné přepisy nahrávek a dotazníků pro akademické účely.
- Výzkumník neprovádí výzkum za účelem zisku, tudíž nebude požadovat žádnou finanční kompenzaci.
- Na konci výzkumu bude moc zkoumající použít získané materiály pro budoucí prezentace týkající se tohoto výzkumu.

Jméno respondenta: MARTINA VAŠKOVÁ

Podpis respondenta: Nataša Datum 6.4. 2023

Podpis výzkumníka: IK Datum 6.4. 2023

5

OSOBNÍ DATA

Výzkumník: Matěj Kryl

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Liberec 1, 461 17

Respondent:

Jméno: MARTINA

Příjmení: VAŠKOVÁ

Titul: MGR.

Pohlaví: muž/žena

Povolání: UČITELKA

6

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Budování autority učitele na druhém stupni základní školy.

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Liberec 1, 461 17

Výzkumník:
Matěj Kryl
matej.kryl@tul.cz

Popis projektu:

Tento projekt se zabývá problematikou získání a udržení si autority na druhém stupni základní školy.

Postup:

- Respondent výzkumu vyplní krátký dotazník a poskytne krátký rozhovor.
- Účast na výzkumu zabere přibližně 20 minut.
- Účast na projektu je čistě dobrovolná.

Ukončení účasti:

- Respondent má právo z výzkumu odstoupit v jakékoli chvíli.
- Respondent má právo odmítnout odpovídat na jakoukoli otázku.

Výzkumník slibuje že:

- Získaná data a osobní údaje nebudou zveřejňovat mimo rozsah tohoto výzkumu .
- Nahrané materiály budou použity výhradně pro účely diplomové práce Budování autority učitele na druhém stupni základní školy

Respondent souhlasí že:

- Bude v průběhu výzkumu pořízen audio záznam jeho odpovědi na dané otázky.
- Svolí výzkumníkovi, aby použil doslovné přepisy nahrávek a dotazníků pro akademické účely.
- Výzkumník neprovádí výzkum za účelem zisku, tudíž nebude požadovat žádnou finanční kompenzaci.
- Na konci výzkumu bude moc zkoumající použít získané materiály pro budoucí prezentace týkající se tohoto výzkumu.

Jméno respondenta: ONDŘEJ ŠPLÍTEK

Podpis respondenta: Datum 6. 4. 2023

Podpis výzkumníka: Datum 6. 4. 2023

6

OSOBNÍ DATA

Výzkumník: Matěj Kryl

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Liberec 1, 461 17

Respondent:

Jméno: OLDŘEJ ŠPÍTEK

Příjmení: ŠPÍTEK

Titul: MBA.

Pohlaví: muž / žena

Povolání: UČITEL 2. STUPNĚ

4

OSOBNÍ DATA

Výzkumník: Matěj Kryl

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Liberec 1, 461 17

Respondent:

Jméno: HANA

Příjmení: SPINKOVÁ

Titul: Bc.

Pohlaví: muž žena

Povolání: UČITELKA

Spinková

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Budování autority učitele na druhém stupni základní školy.

Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Liberec 1, 461 17

Výzkumník:
Matěj Kryl
matej.kryl@tul.cz

Popis projektu:

Tento projekt se zabývá problematikou získání a udržení si authority na druhém stupni základní školy.

Postup:

- Respondent výzkumu vyplní krátký dotazník a poskytne krátký rozhovor.
- Účast na výzkumu zabere přibližně 20 minut.
- Účast na projektu je čistě dobrovolná.

Ukončení účasti:

- Respondent má právo z výzkumu odstoupit v jakékoli chvíli.
- Respondent má právo odmítnout odpovídat na jakoukoli otázku.

Výzkumník slibuje že:

- Získaná data a osobní údaje nebudu zveřejňovat mimo rozsah tohoto výzkumu .
- Nahrané materiály budou použity výhradně pro účely diplomové práce Budování autority učitele na druhém stupni základní školy

Respondent souhlasí že:

- Bude v průběhu výzkumu pořízen audio záznam jeho odpovědí na dané otázky.
- Svolí výzkumníkovi, aby použil doslovné přepisy nahrávek a dotazníků pro akademické účely.
- Výzkumník neprovádí výzkum za účelem zisku, tudíž nebude požadovat žádnou finanční kompenzaci.
- Na konci výzkumu bude moc zkoumající použít získané materiály pro budoucí prezentace týkající se tohoto výzkumu.

Jméno respondenta: Mgr. HANA ŠPINKOVÁ

Podpis respondenta: [Podpis] Datum 10.04.2023

Podpis výzkumníka: [Podpis] Datum 12.04.2023